

وصال در حرم یار

صداق

وفات حضرت خدیجه (س) تسلیت باد

هفته نامه | سیاسی، فرهنگی و اجتماعی | سال بیست و یکم | شماره ۱۰۴۲ | دوشنبه ۲۲ فروردین ۱۴۰۱ | ۹ رمضان ۱۴۴۳ | ۱۱ آوریل ۲۰۲۲ | ۱۶ صفحه

سیامک باقری | آدرس غلط! | نگاه ۲ | احد کریمخانی | بن بست سیاسی در عراق | راهبرد ۴ | هادی محمدی | میدان و سیاست | فرهنگ ۱۳ | نسیم اسدپور | سردار عاشورا

وحشت در تل آویو

تنها راه پیش روی صهیونیست‌ها کدام است؟

نگاه ۲

دکتر یدالله جوانی

مدیر مسئول

«تل آویو شب بسیار سختی را سپری کرد.» این جمله «افتالی بنت» نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی را که صبح روز جمعه، ۱۹ فروردین در واکنش به عملیات شب قبل در تل آویو به زبان آورد، به خاطر بسپارید؛ جمله‌ای که در آینده به احتمال بسیار قوی به این صورت تکرار خواهد شد: «تل آویو روزها و شب‌های بسیار سختی را سپری می‌کند!»

عملیات قهرمانانه و بی نظیر یک جوان فلسطینی مظلوم و بزرگ شده در اردوگاه آوارگان فلسطینی، که به تعبیر «احمد ال‌ابراهیمی» عضو هماهنگ‌کننده جبهه مقابله با عادی‌سازی روابط با دشمن صهیونیستی، تمامی معادلات را بر هم زده؛ نشان می‌دهد مبارزه فلسطینی‌ها با رژیم صهیونیستی وارد مرحله جدیدی شده است. عملیات‌های پی‌درپی فلسطینی‌ها در درون سرزمین‌های اشغالی، موجی از وحشت را در میان صهیونیست‌ها از یک سو، و موجی از خوشحالی را در میان فلسطینی‌ها و طرفداران‌شان از دیگر سو به دنبال داشته است.

در سلسله عملیات‌های انجام شده تاکنون، تعدادی صهیونیست با هویت اغلب نظامی کشته و زخمی شده‌اند. روند قدرت‌یابی فلسطینی‌های مظلوم برای مقابله با اشغالگران، روندی غیر قابل کنترل و توقف‌ناپذیر شده است. تمامی گروه‌های مقاومت فلسطینی در واکنش به عملیات اخیر در تل آویو، با صدور بیانی‌ها یا انجام مصاحبه از سوی شخصیت‌های برجسته آنان، بزرگ نکته مشترک تأکید کرده و آن، اینکه «عملیات تل آویو واکنش طبیعی به جنایات رژیم صهیونیستی بود.» تأکید دیگر در این بیانی‌ها و اظهار نظر‌ها، ادامه مبارزه با رژیم صهیونیستی تا رسیدن به یک هدف مقدس و آن هم آزادی فلسطین است. / ادامه در صفحه دوم

رئیس سازمان جهاد خودکفایی نیروی زمینی سپاه
در گفت‌وگو با صبح صادق

امروز در مسیر پیشرفت

هیچ گلوگاهی نداریم

۸-۹ پرونده

سال بی باران
نگاهی به خشکسالی و راه‌های عبور از آن

بارش‌های پیش رو کم آبی را جبران نمی‌کند

نسخه صوتی صبح صادق

بشنوید

@Beshnavidd

سر مقاله

تنها راه پیش روی صهیونیست‌ها کدام است؟

دکتر یزدان‌الله جوانی

مدیر مسئول

ادامه از صفحه اول / طارق سلمی، سخنگوی جنبش جهاد اسلامی در پی عملیات تل آویو می‌گوید: «عملیات تل آویو بیانگر پایبندی ملت فلسطین به سرزمین خود و تلاش ملت برای آزادی آن از جنگال رژیم غاصب صهیونیستی است. ملت فلسطین تسلیم و عقب‌نشینی نخواهد کرد و به جهاد و مبارزات تا آزادسازی اراضی ادامه خواهد داد.»

فلسطینی‌ها بیش از هر زمان دیگر به آزادی فلسطین و قدس شریف امیدوار شده‌اند. این امیدواری برای آزادی سرزمین اشغال شده فلسطین از بحر تا نهر، یک پیام واضح و قطعی برای صهیونیست‌های اشغالگر دارد و آن، اینکه «اشغالگران باید بروند!» محمد شلح، عضو ارشد جنبش جهاد اسلامی فلسطین در پی عملیات قهرمانانه تل آویو، ضمن تبریک این عملیات و اشاره به خیانت سران کشورهای عربی همراه شده با رژیم صهیونیستی گفت: «ما در حال نزدیک شدن به پیروزی هستیم و اشغالگران در سرزمین فلسطین جایی ندارند.»

امانکه بسیار مهم، آنکه رژیم صهیونیستی در کنار این وضعیت بسیار شکننده و غیرقابل کنترل در درون سرزمین‌های اشغالی، دچار ضعف و ناتوانی شدید و انکارناپذیر در مقابله با چالش‌های جدی امنیتی خود در محیط منطقه‌ای شده است.

روند تحولات در منطقه و قدرت‌یابی فوق‌العاده بالای محور مقاومت، به طور کلی موازنه قدرت را به ضرر این رژیم غاصب و کودکش تغییر داده و این روند، نه تنها بازگشت‌ناپذیر بوده، بلکه در گذر زمان تمام راه‌های تنفسی صهیونیست‌ها را مسدود خواهد کرد. تکیه‌گاه‌هایی که رژیم صهیونیستی در هفت دهه گذشته با پشتوانه آنها، به انواع جنایت و آدم‌کشی دست می‌زد، یکی پس از دیگری در حال سست شدن و فروپاشی هستند. آمریکا روند افول بازگشت‌ناپذیر را طی می‌کند و هیچ چاره‌ای جز فرار از کل منطقه، همانند فرار خفت‌بار از افغانستان ندارد. کشورهای اروپایی و همچنین خود آمریکا، به شدت درگیر بحران و جنگ اوکراین شده و این جنگ، علاوه بر آشکارسازی ضعف‌های غرب، سایش بیشتر قدرت‌های غربی را رقم می‌زند و در این میان، امنیت رژیم صهیونیستی را از اولویت کشورهای اروپایی خارج می‌کند. متحدان منطقه‌ای رژیم صهیونیستی که با آشکارسازی و عادی‌سازی روابط با این رژیم، در توهم قدرت‌یابی به سر می‌برند، بیش از هر زمان دیگری برای ادامه حیات دچار ضعف و ناتوانی شده‌اند. بنابراین با یک نگاه راهبردی و آینده‌پژوهانه می‌توان گفت، رژیم صهیونیستی بسیار زودتر از آنچه تصور می‌شد، به زمان فروپاشی خود نزدیک شده است. اگر در بیش از هفتاد سال گذشته، این فلسطینی‌های مظلوم و بی‌پناه بودند که هر شب را به سختی سپری می‌کردند، اکنون نوبت سختی کشیدن‌های پی‌درپی، به صهیونیست‌های اشغالگر رسیده است. واقعیت آن است که اشغالگران دنپارست، قدرت تاب‌آوری در برابر این سختی‌ها و آمادگی برای پذیرش مسرک را ندارند. بنابراین تنها راه پیش روی صهیونیست‌ها و اشغالگران سرزمین فلسطین، تن دادن به مهاجرت معکوس و فرار از سرزمینی است که آن را اشغال کرده‌اند.

نگاهی به موضوعات مطرح شده در فضای سیاسی و رسانه‌ای درباره توقف مذاکرات

آدرس غلط!

۲

با وجود تبلیغات سیاسی از ناحیه خارج و داخل و مقصر‌نمایی، دور هشتم مذاکرات با مبنای دور هفتم گفت‌وگو شروع شد و با وجود رفتارهای ایدئولوژیک آمریکایی‌ها، همه طرف‌ها از روند آن ابراز خرسندی می‌کردند. با این وصف، در حالی که همه طرف‌های مذاکرات هسته‌ای در نیمه دوم اسفند اعلام می‌کردند که بیشتر مسائل حل شده و به توافق نزدیک شده‌ایم، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا خبر توقف مذاکرات وین را اعلام و عوامل خارجی را دلیل این وقفه قلمداد کرد. از این زمان دستگه تبلیغاتی آمریکایی و اروپایی به صورت پرحجم با دادن آدرس اشتباه در خواست تضمین روسیه را عامل اصلی وقفه القبا کردند. متعاقب آن برخی جریان‌های داخلی و مطبوعات آنها هم در همین سناریو، تبلیغات گسترده‌ای راه انداخته و در آن روسیه را مقصر اصلی دانستند و دولت را به روسی‌گرایی و زیر پا گذاشتن اصل «نه شرقی نه غربی» متهم کردند!

پس از این بازی آمریکایی، روایت‌سازی دیگری از عامل توقف به میان کشیده شد. جن ساکی، سخنگوی کاخ سفید در ابتدای سال جاری گفت: «ارزیابی ما این است که مسئولیت نهایی کردن این توافق کاملاً بر عهده ایران است!» آنها با این موضع‌گیری، افکار عمومی ایران را تحریک کردند که مقصر اصلی توقف را پیدا کنند. سپس در یک بازی فریب‌آمیز جدید آدرس توقف، درخواست ایران برای لغو تحریم‌های سپاه داده شد و این گونه وانمود کردند که اگر سپاه موافقت کند که همچنان در فهرست تروریستی باقی بماند، مسئله حل خواهد شد. حال آنکه دولت سیزدهم از همان ابتدا تأکید داشت، لغو تمام تحریم‌های اعمال شده علیه جمهوری اسلامی ایران جزء خطوط قرمز است؛ اما جریان‌های مخالف و رقیب دولت سیزدهم، این موضع صریح دولت را نادیده گرفته و به جای آن بهانه‌سازی کاخ سفید برای فرار از رفع همه تحریم‌ها و ارائه تضمین‌های معتبر را پذیرفتند و به صورت

القابلی سپاه را عامل اصلی حل مسائل هسته‌ای و رفع مشکلات وانمود کردند!

با وجود این، از زمان توقف مذاکرات، دنباله‌روی ارادی و غیرارادی این جریان از عملیات روانی غربی‌ها به این موضوع منحصر نشد، از جمله وقتی غربی‌ها رسانه‌های آنها، ایران را به فرسایشی کردن مذاکرات متهم کردند، این جریان طبق معمول به جای فشار بر آمریکا، ایران را به طولانی کردن بدون دلیل مذاکرات متهم کرد؛ برای نمونه، در یکی از یادداشت‌ها نوشتند: «مذاکرات برجام بدون هرگونه دلیل موجهی در روندی فرسایشی گرفتار افتاده و از این جهت احیای توافق با تأخیر زیادی روبرو شده است. تأخیر در امضای برجام به سود دشمنان این توافق است و حتی می‌تواند اصل آن را به مخاطره بیندازد. تأخیر و تعلل و تردید در امضای سریع برجام به مثابه از دست دادن این فرصت تاریخی است و از دست دادن این فرصت نیز بدون تردید پشیمانی تاریخی به بار خواهد آورد!»

مقصر‌سازی ایران در حالی صورت می‌گیرد که واقعیت‌ها کاملاً مشخص و روشن است.

ایس‌ان واقعیت‌ها متأسفانه در تحلیل‌های جریان‌های مخالف عامدانه مغفول می‌ماند؛ از جمله می‌توان به موضع مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا اشاره کرد که گزارش داده بود طرح خواسته‌های جدید از سوی آمریکا موجب عصبانیت و شگفتی تیم ایران شده است. همین موضع را چینی‌ها هم اعلام کرده بودند که آمریکا مقصر وضعیت ایجاد شده است و از واشنگتن خواست به نگرانی مشغول ایران در مذاکرات وین پاسخ دهد؛ اما متأسفانه این جریان‌ها در طول شش و هفت ماه اخیر کوچک‌ترین انتقادی از آمریکا و رفتار متکبرانه و مزورانه آنها نکردند. اگر مواضع آنها با اصول دیپلماسی و مذاکره ارزیابی شود، بدون تردید به نفع چانه‌زنی آمریکایی‌ها و به ضرر ایران تلقی می‌شود؛ زیرا سر جمع مواضع آنها حاوی این پیام به طرف‌های

نیم نگاه

بن‌بست سیاسی در عراق

میهنی باید انتخاب شود؛ اما بارزانی بنابر پشتوانه صدر و حلبوسی به فکر معرفی گزینه برای ریاست جمهوری افتاد و هوشیار زبیری را معرفی کرد که به دلیل فساد اقتصادی از سوی دیوان عالی رد شد. این اقدام حزب دموکرات با واکنش حزب اتحادیه میهنی مواجه شد و توافقی را که میان دو حزب در بحث تقسیم قدرت صورت گرفته بود، با چالش‌های اساسی مواجه کرد.

با وقوع این اتفاقات و پایبند نبودن ائتلاف سه‌گانه به اصول توافقی با سایر جریان‌ها، جریان اطار تنسیقی و جریان اتحادیه میهنی از مشارکت در انتخاب رئیس‌جمهور سرباز زدند. با اقدام این دو جریان و همراهی برخی مستقلین، جلسات پارلمان برای انتخاب رئیس‌جمهور تاکنون به حدنصاب نرسیده است. براساس قانون اساسی عراق، رئیس‌جمهور باید دوسوم آرای نمایندگان را کسب کند. این در حالی است که این تعداد برای رئیس‌مجلس نصف به علاوه یک است. به همین علت بود که ائتلاف سه‌گانه در انتخاب مجدد حلبوسی برای ریاست پارلمان موفق شدند.

با توجه به مهلت ۴۰ روزه صدر به سایر جریان‌های شیعی برای تشکیل دولت و همراهی نکردن وی با اطار تنسیقی دورنمای تشکیل دولت در عراق همچنان مبهم خواهد بود. تشکیل دولت و انتخاب رئیس‌جمهور فقط با وحدت و حضور همه جریان‌های سیاسی میسر خواهد شد و در این راستا نباید هیچ جریانی را نادیده گرفت. در این میان یکی از مهم‌ترین جریان‌های سیاسی عراق جریان صدر است که به هیچ وجه نباید خارج از فرآیند تشکیل دولت بماند.

(چارچوب هماهنگی)؛

همراه کردن بخشی از جریان کردی با اطار تنسیقی؛

تعامل با برخی جریان‌های سنی همچون جریان العزم خمیس خنجر؛ اگرچه جریان عزم بعد از دخالت‌های برخی دولت‌های منطقه همچون امارات و ترکیه به ائتلاف سه‌جانبه صدر، بارزانی و حلبوسی پیوست.

این اقدامات و ائتلاف‌های چندگانه سبب شد که جریان شیعی به دو قسم تقسیم شود و هر یک برای تشکیل دولت با سایر احزاب ائتلاف بستند. جریان صدر با تمام تلاش‌های صورت گرفته همچون برگزاری جلسات با خود مقتدی صدر

۳

وحدت تمام گروه‌های شیعی منتهای صدر تحت عنوان اطار تنسیقی

غربی است که دولت ایران باید برای راضی کردن افکار عمومی، از خواسته‌های خود کوتاه بیاید و دستیابی هر چه سریع‌تر به نتایج مذاکرات را در اولویت خود قرار دهد.

۴

واکاوای لایه‌های بهانه‌سازی‌های آمریکا این حقیقت را بیان می‌کند که اولاً، رفع تحریم‌ها به‌گونه‌ای نباشد که به عادی‌سازی تجارت با ایران و انتفاع اقتصادی کامل ایران منجر شود. ثانیاً، تضمین‌هایی معتبر نیز داده نشود که دست آنها را در آینده ببندد. در هر صورت، بهانه‌سازی آمریکایی‌ها از طریق ایجاد وقفه در مذاکرات بدین معنا نیست که آنها نیازی به برجام ندارند و اگر ایران کوتاه نیاید، برجام اساس نابود خواهد شد و به تعبیر اصلاح‌طلبان فرصت تاریخی از دست خواهد رفت؛ بلکه رفتارشناسی کاخ سفید حداقل از زمستان سال ۱۳۹۹ تاکنون نشان داده است که آنها به شدت به توافق نیازمندند و تا آنجا که شرایط اقتضا می‌کند تلاش دارند از طریق بهانه‌تراشی و رفتارهای زیگزراگی و با تحریک افکار عمومی، فضا را به‌گونه‌ای سازمان دهند که با فشار بر مذاکره‌کنندگان، آنها را مجبور به تصمیم‌گیری در چارچوب مؤلفه‌های مورد نظر واشنگتن کنند یا توافقی را رقم بزنند که با ایجاد انتفاع اقتصادی برای ایران امکان مانور با سلاح تحریم از واشنگتن سلب نشود.

بنابراین، دو عامل می‌تواند بازی‌های فریب‌آمیز آمریکا را بی‌تأثیر کند: الف-فهم دقیق از نیاز ضروری آمریکا به برجام و اینکه شرایط زمانی به نفع آنها نیست، ب- باور به این حقیقت که جمهوری اسلامی می‌تواند از طریق خنثی‌سازی تحریم‌ها، بهبودی نسبی در وضعیت اقتصادی کشور ایجاد کند. موضع وزارت خارجی ایران مبنی بر اینکه «ما ملت صبوری هستیم ولی تا ابد صبر نمی‌کنیم» و مواضعی از این دست در داخل از سوی همه جریان‌ها در خنثی‌سازی سناریوی آمریکا بسیار تأثیرگذار است.

تسهیلگر جنایت!

نقش رسانه در گسترش تروریسم و افراط‌گرایی

جهانی شدن و گسترش راهبرد اقتدارزدایی، بیش از گذشته نقش رسانه‌ها را در کنترل افکار و مناسبات اجتماعی برجسته می‌کند. پیشرفت فناوری‌های نوین ارتباطی، سبب رهیافت هژمونیک بازیگران دولتی، سازمان‌های ملی و غیرملی در مدیریت اطلاعات و نظم گفتمانی شده است.

اما در کنار فرصت‌سازی جهان مجازی، شاهد ظهور سایبر تروریسم و شکل‌گیری فضای تهدیدزا علیه منافع حکومت، دولت‌ها و تحریک احساسات ملی و مذهبی در فرآیند عملیات روانی هستیم.

رشد کنشگری تروریستی در فضای رسانه‌ای، تجلی بسط تهدیدات امنیتی از بعد سخت‌افزاری به نرم و گسترش تروریسم فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است. «آلورین تافلر» نظریه‌پرداز سرشناس آمریکایی، درباره نقش رسانه‌ها در فرآیند عملیات روانی در آینده معتقد است، وسایل ارتباطی عرصه نبرد آینده را می‌سازند که از گلوله‌های سلاح‌های جنگی بسیار مرگبارترند.

جنگ دوم خلیج‌فارس یا جنگ ۲۰۰۳ آمریکا و انگلیس در عراق، مصادیقی از تقویت ابزار رسانه به جای ماشین‌های جنگی است؛ برای نمونه، در جنگ عراق حضور حدود ۵۰۰ خبرنگار متعلق به شبکه‌های سی‌ان‌ان، بی‌بی‌سی و فاکس نیوز، استقرار هزار خبرنگار در عراق، عربستان و کویت سبب شد تا با تولید پیام به نفع مقاصد دولت‌های متخاصم، اقدام به افشای افکار، ارباب عمومی، جاسوسی و مهندسی اجتماعی کنند.

گروه تروریستی داعش نیز به عنوان نسل دوم تروریسم جهانی است که با ترکیب قدرت نرم و سخت و تسلط بر فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی به دنبال کسب مشروعیت و هویت‌سازی معرفی می‌شود. بر اساس نظریه جامعه شبکه‌ای مانوئل کاستلز، پارادایم رسانه‌های جدید، فرصت بدیعی را برای برساختن هویت‌های مقاومت از بنیادگرایی و افراط‌گرایی ایجاد کرده است.

استفاده تروریست‌ها از توییتر و فیس‌بوک در جهت انتشار تصاویر گروگان‌ها، لحظات انفجار و کشتار، نقطه اصلی فعالیت داعش در انعکاس اقدامات خشونت‌آمیز و گسترش افراط‌گرایی بوده است؛ البته میزان موفقیت فیس‌بوک در گسترش اطلاعات تاکتیکی و عملیاتی، سبب شد تا سیاستمداران جهانی مجبور به اعتراض به مدیران اصلی فیس‌بوک شوند.

همچنین توییتر کارکردهای برجسته‌ای برای گروه داعش داشته است؛ به گونه‌ای که صفحات

منتسب به آن روزانه حدود ۱۰۰ هزار پست تولید می‌کند. از توییتر به جهت ویژگی‌هایی، همچون سرعت انتقال پیام، محتوای کوتاه و عدم محدودیت در ارائه به زبانی خاص می‌توان به مثابه پرکاربردترین رسانه اجتماعی داعش نام برد. با این مقدمه، می‌توان اذعان داشت، شبکه‌های اجتماعی با خودمختاری در تولید و انتشار اطلاعات، اصلی‌ترین دروازه شکل‌گیری رادیکالیسم مذهبی است که افراد مستعد با ویژگی فقر اقتصادی، فرهنگی و سرکوب را جذب، آموزش و مدیریت می‌کند.

در جمهوری اسلامی ایران نیز شاهد بهره‌گیری جریان تکفیر از شبکه‌های مجازی در جهت دامن زدن به افراط‌گرایی و رشد اختلافات قومی و مذهبی هستیم تا فضای مطلوبی در به چالش کشیدن امنیت و حاکمیت ملی ایجاد کنند.

حوادث چند روز اخیر نظیر شهادت و زخمی شدن دو طلبه اهل سنت در گنبد کاووس و سه روحانی شیعه در مشهد، از جمله اقدامات رادیکالی است که تنها یک جورچین از تأثیرگذاری تروریسم رسانه‌ای در گسترش فعالیت گروه‌های تکفیری و افراط‌گرای مذهبی در داخل ایران بوده است. بنا بر یافته‌هایی از فعالیت‌های عبداللطیف مرادی قاتل وهابی طلبه های مشهدی در شبکه‌های اجتماعی می‌توان به نقش تأثیرگذار رسانه‌های وهابی در تولید محتوا به منظور تأثیرگذاری بر مخاطب اشاره کرد.

این قاتل وهابی به وضوح در صفحه شخصی

خود در اینستاگرام شیعه‌زدایی می‌کرد و همواره به شیعه اهانت می‌کرد. بنا بر این مشاهدات، نباید از نقش رسانه‌های محور عبری-عربی-غربی در مهندسی افکار عمومی غافل بود. در حقیقت، در پشت صحنه یک عملیات انتحاری، جورچین‌های تأثیرگذاری از جنگ روانی تهاجمی، شامل ایجاد ذهنیت منفی، تحریک افکار مخاطب، شیعه‌زدایی و بسط پیام‌های ایدئولوژیک به چشم می‌خورد.

مروری بر خروجی خبرهای شبکه‌های ماهواره‌ای و اجتماعی نشان می‌دهد، اخبار و تحلیل‌های آنها حول محور ایران‌هراسی نسبت به خطر شکل‌گیری هلال شیعی، توطئه‌چینی و شکاف بین مسلمانان منطقه بوده که نتیجه آن ثمره‌ای جز تضعیف وحدت جهان اسلام، انزوای شیعه و تثبیت هژمونی قدرت‌های متخاصم نبوده است.

در بین رسانه‌های وهابیت از شبکه‌های ماهواره‌ای، مانند برهان، اقرا الفضاییه و الوصال، پایگاه‌های اینترنتی مانند اسلام هائوس، فتوا آن‌لاین، رادیو قرآن و نداء الاسلام و شبکه تلویزیونی مکه می‌توان به عنوان منابع خبری نام برد که در صدد رسیدن دولت سعودی به رهبری جهان اسلام و وهابی‌سازی سایر مسلمانان هستند.

البته در کنار گسترش افراط‌گرایی از طریق رسانه‌های جریان‌های سلفی و تکفیری، باید به نقش رسانه‌های جریان‌های منتسب به شیعیان

افراطی، نظیر جریان شیرازی‌ها نیز اشاره کرد. این جریان با در اختیار داشتن ده‌ها شبکه ماهواره‌ای و پایگاه اینترنتی، نظیر شبکه جهانی چهارده معصوم، شبکه ماهواره‌ای فدک، شبکه ماهواره‌ای حضرت ابوالفضل، شبکه جهانی مرجعیت، سایت حرم امام حسین(ع) به زبان‌های فارسی، ترکی، عربی و انگلیسی از طریق مناسک‌سازی، سب و لعن و مقدسات اهل سنت زمینه تحریک احساسات مذاهب دیگر و اختلاف‌افکنی بین مذاهب اسلامی را ایجاد کرده است.

جمع‌بندی این یادداشت نشان می‌دهد، رسانه به دلیل مزیت‌هایی همچون سرعت سریع انتقال پیام، تمرکززدایی، گمنامی و زبان دیجیتال ابزار مناسبی برای راه‌اندازی جنگ روانی از سوی تروریست‌ها بوده تا با القای شوک و ترس از طریق پلت فرم‌های رسانه‌های اجتماعی در جامعه شبکه‌ای، کسب مشروعیت و هویت کنند.

با توجه به اهمیت سایبر تروریسم در عصر جدید و ظهور چالش‌هایی در جهت شکاف اجتماعی، اختلافات مذهبی و توسعه بنیادگرایی باید تلاش‌هایی در جهت تضعیف افراط‌گرایی مذهبی صورت گیرد.

اقداماتی همچون ارتقای سواد رسانه‌های اجتماعی، هوشیارسازی شهروندان، تولید محتوای فاخر کاربست‌هایی است که نهادهای آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای در جهت مقابله با ترویج خشونت سیاسی و چالش‌های ناشی از تروریسم رسانه‌ای اعمال کنند. / پایگاه بصیرت

دیدگاه

شماره ۱۰۴۲ | دوشنبه ۲۲ فروردین ۱۴۰۱

صداقت

روزنه

جمهوری اسلامی پاکستان منهای ولایت فقیه؟!

یاسر کوچکزاده

کارشناس سیاسی

یکی از مؤلفه‌های بسیار مهم در ارزیابی ساختارها و تحولات اجتماعی و تبیین سیاسی در جامعه‌های شناخت و تبیین نقش رهبران به منزله عنصر کلیدی در شکل‌دهی به این تحولات به شمار می‌آید؛ چرا که با وجود شکل‌گیری ساختارها و ایفای نقش آنها در تحولات اجتماعی همچنان این رهبران هستند که با قرار گرفتن در موقعیت‌های تصمیم‌گیری، تصمیم‌سازی و مدیریت کلان به این تحولات سمت و سوی خاصی می‌دهند.

این مهم به خوبی با پیاده شدن نظریه ولایت فقیه در جمهوری اسلامی ایران نمونه عینی پیدا کرده است و اصلی‌ترین رکن این نظام قلمداد می‌شود؛ اما آیا در نظام‌های جمهوری اسلامی دیگر این قاعده‌ساری و جاری در بطن جامعه است؟

پاکستان، همسایه شرقی کشورمان یکی از نمونه‌های دیگر با دارا بودن نظام جمهوری اسلامی است که بیش از دو دهه قدمت بیشتری در تعریف جمهوری اسلامی نسبت به ما دارد؛ اما با رصد تحولات سیاسی چند دهه اخیر متوجه می‌شویم که دارا بودن نظامی مبتنی بر جمهوریت و اسلامیت بدون خاستگاه ولایت فقیه، نظامی ابر خواهد بود که در آن امنیت و ثبات کالایی خریدنی خواهد شد که هرگاه همسو با منافع قدرت‌های بزرگ قدم برداشته شود، این دو کالا را عرضه و در غیر این صورت آن را دریغ خواهند کرد.

پاکستان کشوری است مبتنی بر مدل نظام جمهوری اسلامی که البته با شاخصه‌های آن فاصله زیادی دارد. در این کشور فقدان رهبری مقتدر سبب شده که این نقش را ارتش این کشور به همراه جریان اپوزیسیون همسو با غرب ایفا کنند؛ به نحوی که مجموع کارهای عمران خان، نخست‌وزیر پاکستان از جمله سفر به روسیه و واکنش قاطع او در رد پیشنهاد غرب برای حمایت از اوکراین با این بیان که «مگر ما برده شما هستیم که هر چه می‌گویید گوش کنیم» و عدم تمکین عمران خان در مسئله درخواست آمریکا برای احداث پایگاه نظامی در خاک پاکستان و نزدیک شدن به شرق و مسائل دیگری از این نوع موجب شد که مورد خشم غرب قرار گیرد و سناریوی حذف وی از قدرت کلید بخورد.

بنابراین، به راحتی از صحنه سیاسی پاکستان حذف خواهد شد. پاکستان که ارتشی قدرتمند و مجهز به سلاح اتمی دارد هم در صحنه داخلی از مشکلات و مناصب عدیده رنج می‌برد و هم در صحنه سیاست خارجی آن یکپارچگی و انسجام در میان ارکان سیاسی را ندارد و لذا با مطالعه در احوالات و عاقبت امر در مورد نخست‌وزیرهای سابق که در قالب ترور و کودتا از صحنه سیاسی حذف شده‌اند به خوبی این حلقه مفقوده، یعنی رنج بردن از فقدان ولی فقیه به عنوان رکن حافظ مملکت در مقابل کسور رقابت‌های قدرت‌های بزرگ احساس می‌شود و لذا ولایت فقیه یک ستون مستحکم برای صیانت از مملکت و انقلاب است که در حفظ آن باید کوشا باشیم و به فرموده حضرت امام خمینی (ره) «بشکستنی ولایت فقیه باشید تا آسیبی به مملکت شما نرسد.»

عکس و مکث

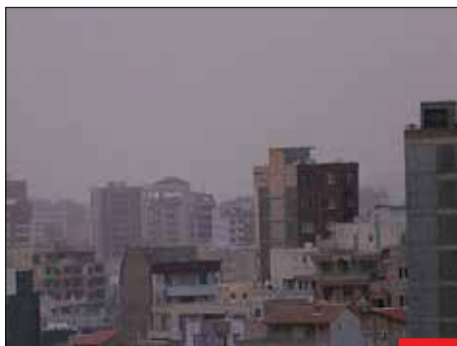
خیال تو خالی امنیت! نفتالی بنت از شهرک‌نشینان رژیم مهبونیستی خواسته است هنگام حضور در محیط‌های عمومی، اسلحه داشته باشند؛ به زودی حمل اسلحه به محیط‌های خصوصی‌تان هم کشیده خواهد شد...

چو تخته پاره بر موج، رها رها من! فیلمی که به تازگی از اولین روزهای ریاست‌جمهوری بایدن منتشر شده است، نشان می‌دهد او چگونه در مراسم استقبال از خودش، در یک گوشه به تنهایی رها شده و توجهات به سمت او بازمست!

سلاش برای جدایی دو ملت! حضور پرشور افسار گوناگون مردم از دو ملیت ایرانی و افغانستانی در کنار هم در مراسم تشییع شهدای حادثه حرم مطهر رضوی، پایان خوش‌خیالی رسانه‌های معاند برای ماهی‌گیری از این حادثه بود

به فکر باشیم! اواخر هفته گذشته بیشتر شهرهای کشور یکی از آلوده‌ترین روزهای خودشان را سپری کردند. وزش باد و بارش‌های کم، سیب شده است محیط زیست بسیار حساس شود. در همین زمینه پرونده این شماره صبح صادق را بخوانید.

تورم سرسام‌آور! براساس نظرسنجی شبکه خبری سی‌ان‌ان، بزرگ‌ترین دغدغه این روزهای مردم آمریکا، تورم است که حتی بالاتر از جنگ روسیه و اوکراین قرار گرفته است. تورم در آمریکا، رکورد ۴۰ ساله خود را زده است!

ثبوت هلال رمضان و غدا اول ایام الشهر مطمئنید ماه رو دیدین؟! یکی از کاربران شبکه‌های اجتماعی خطاب به سعودی‌ها گفت: شما پهبادهای یمنی در ارتفاع هزار متری را نمی‌بینید، انتظار دارید دیدن ماه و اعلام شروع ماه رمضان را از سوی شما باور کنیم!

پنجره |

اصلاح‌طلبان چشم انتظار!

مهدی سعیدی
چریان شناس سیاسی

اصلاح‌طلبان پس از ناکامی در دولت و مجلس و نهایتاً در انتخابات ۱۴۰۰ شرایط مساعدی را پیش روی خود نمی‌بینند و در ماه‌های اخیر نیز نتوانسته‌اند سامان مشخصی به خود بگیرند. اختلافات موجود نیز ریشه‌ای‌تر از آن است که موجب همگرایی آنان را فراهم آورد، ضمن آنکه اختلاف نظر در چگونگی فعالیت در انتخابات نیز پس از ناکامی شدت یافته است. در این نابسامانی اردوگاهی دو نکته برای این جریان قابل ملاحظه است:

۱- ناکامی‌های سیاسی در این جریان، میل بخشی از فعالان این اردوگاه را به کناره‌گیری از قدرت رسمی و رفتن به سوی قدرت غیررسمی و فعالیت اجتماعی افزایش داده است. این رویکرد اولاً، برآمده از نوعی تمایلات روحی-روانی در این اردوگاه است که پیش از این نیز در بخشی از منسوبان این جریان وجود داشته و گریز از مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی و قرار گرفتن در جایگاه انتقادی را مطلوب می‌بیند. ثانیاً، تضعیف و از دست رفتن پایگاه اجتماعی این جریان موجب شده است تا علت ناکامی در انتخابات را در کم‌توجهی به پایگاه هواداری ارزیابی کرده و از الزام روی آوردن به اصلاحات جامعه‌محور سخن بگوید. اصلاحات جامعه‌محور مدنظر آنها تلاشی است برای بسیج نیروها و آغاز حرکتی اجتماعی و فشار آوردن از پایین برای ایجاد تغییرات اساسی در ساختار قدرت است که البته در این میان خوانش‌های گوناگونی از این تغییرات وجود دارد که طیفی از ایده‌ها از اصلاحات درون حاکمیت و تقویت مردم‌سالاری تا سکولاریزاسیون کردن حاکمیت را در بر می‌گیرد! متأسفانه نبود انسجام درونی در این اردوگاه بستر را برای جولان جریان‌های سکولار باز گذاشته و حاصل آن ابهام و تشتت در فهم مفهوم اصلاحات شده است.

۲- اصلاح‌طلبان از آنجا که در سردرگمی خاصی به سر می‌برند، حیات سیاسی شان با موفقیت و عدم موفقیت دولت سیزدهم گره خورده است. آنان چشم انتظار ناکامی دولت سیزدهم نشده‌اند و موفقیت آن را به مثابه تهدیدی برای خود قلمداد می‌کنند؛ برای نمونه، جلال میرزایی، نماینده اصلاح‌طلب دوره دهم مجلس می‌گوید: «اگر دولت رئیس‌ی به همین رویه ادامه دهد تا تقریباً شش ماه آینده بدنه اجتماعی اصلاح‌طلبان منسجم می‌شود، اما اگر دولت موفق شود، ترمیم این رابطه قدری عقب خواهد افتاد.»

در این مسیر، آنها امیدوارند که برنامه‌های تحولی-اصلاحی دولت رئیس‌ی نتیجه‌بخش نباشد، تا در اثر آن باز دیگر میدان‌دار فضای سیاسی کشور شده و خود را ناجی معرفی کنند. در این بین، نباید فراموش کرد که انتخابات مجلس در سال ۱۴۰۲ نیز در پیش است و اصلاح‌طلبان هر چند از اصلاحات جامعه‌محور سخن می‌گویند، اما همچنان کفه کسانی که معتقد به اصلاح‌طلبی قدرت محور هستند، قوی‌تر است و بدون شک اکثریت اصلاح‌طلبان همچنان به بازگشت به قدرت فکر می‌کنند.

همین امر موجب شده است تا اصلاح‌طلبان عملکرد جریان رقیب در دولت و مجلس و دستگاه‌فشارا به شدت زیر نظر داشته باشند و کوچک‌ترین ضعف و ناکامی را بازتاب داده و رسانه‌ای کنند.

صبح صادق تقابل راهبردی اراده‌ها در یمن را واکاوی می‌کند

میدان و سیاست

هادی محمدی
تحلیلگر ارشد بین‌الملل

جنگ در یمن وارد سال هشتم شده و موازنه قدرت در میدان و سیاست در حد قابل ملاحظه‌ای، برای متجاوزان سعودی و اماراتی و حتی طراحان اصلی این جنگ‌افروزی پرهزینه شده است.

روند تدریجی عملیات‌های میدانی پس از مسدود شدن در جبهه ساحلی دریای سرخ، عمدتاً در جبهه شرق صنعا و به ویژه بر روی مآرب متمرکز شده که پیامدهای راهبردی آن، همه طرف‌های دخیل در تجاوز به یمن را به تکاپو انداخت، پیشنهادهای گوناگون سیاسی یا تلاش‌های نظامی و تشدید حملات هوایی به جبهه‌های دیگر، مسیر آزادسازی مآرب را متوقف نکرد و نیروهای انصارالله و کمیته‌های مردمی در سه محور شمالی، شرقی و جنوبی به حاشیه شهر مآرب رسیدند. این وضعیت اضطراری موجب شد تا ائتلاف سعودی با انتقال نیروهای عمالقه، که از توانایی و ورزیدگی خاصی برخوردار بودند، به جبهه مآرب، روند پیشروی متوقف و در برخی محورهای مآرب و شبوه و جوف بتوانند پیشروی محدود هم داشته باشند. حملات موشکی و پهپادی انصارالله به عمالقه و تلفات سنگین آنها، موجب شد تا از این محورها، بخش زیادی از نیروهای شان را خارج کنند که باز پس‌گیری مناطق، از پیامدهای این عقب‌نشینی بود. فشار بمباران‌های وحشیانه به صنعا و صعده و فشارهای سیاسی در شورای امنیت سازمان ملل و ترویرستی خواندن انصارالله، نیاز به یک راهبرد جدید حداکثری به حامیان جنگ در یمن را برجسته کند. در این راهبرد، که در سه مرحله و با نام طوفان یمن به اجرا درآمد و در پاسخ به بمباران‌های شدید سعودی‌ها دنبال شد، اهداف حساس نفتی و فرودگاهی و دفاعی در عربستان و سپس در امارات مورد حمله قرار گرفت که واکنش علنی آمریکا، انگلیس و رژیم صهیونیستی را برای ارسال سلاح بیشتر و حتی مداخله محدود در جنگ را به شکل تلویحی در برداشت، اسرائیلی‌ها علناً از ضرورت دفاع از سعودی و امارات سخن گفتند که تأییدی بر رویکرد بازدارنده آنها در قبال انصارالله و دولت نجات ملی یمن بود. در واقع، مواضع جدید جنگ‌افروزان بر این قرار گرفت که جبهه جنگ علیه یمن را گسترش دهند. مقابله با این راهبرد و شناخت درست از این مرحله از بحران در یمن که به دنبال متوقف کردن روندهای آسیب‌پذیر برای

مذاکرات را از طریق شورای همکاری خلیج‌فارس به نشست اطراف مختلف در ریاض گره زدند که انصارالله آن را نپذیرفت و ریاض را یک طرف اصلی تجاوز معرفی کرد. مذاکرات با انصارالله در مسقط دنبال شد و به جز توقف حملات، ارسال ۱۸ کشتی از مشتقات نفتی به بندر حدیده و ۱۶ پرواز تجاری از مبدأ اردن و مصر به فرودگاه صنعا و تبادل اسرای دو طرف را مورد تأکید قرار دادند و از ۱۳ فروردین به اجرا گذاشته شد. سعودی‌ها در تکرار رویه‌های اسرائیلی از همان ابتدای اعلان آتش‌بس، به حملات محدود نظامی و ایذایی به حدیده و صنعا و مآرب و جوف تا امروز ادامه داده و صدها نقض آتش‌بس را به نام خود ثبت کرده‌اند.

آنچه از رفتار دو طرف دیده می‌شود، اینکه این آتش‌بس با نگاهی تاکتیکی و مرحله‌ای مدنظر است، ولی برای دو طرف دارای فوایدی است. طرف متجاوز غربی-عربی به دنبال توقف آسیب‌های راهبردی و سازماندهی نیروهای نظامی و برنامه‌های جدید است و انصارالله نیز با دریافت سوخت و مواد غذایی و بهداشتی و... رویه‌سازی در حدیده و فرودگاه صنعا، شرایط دشوار درون یمن را بهبود خواهد بخشید. ضمن اینکه انصارالله با در دست داشتن امکان استمرار حملات موشکی و پهپادی به داخل عربستان و امارات یا محورهای زمینی در داخل یمن، حتی الا مکان به دنبال امتیازات سیاسی در این مرحله نیز هست، نشست تعدادی از گروه‌ها در ریاض به یک رخداد مهم منجر شده و منصور هادی از ریاست‌جمهوریش استعفا و تمامی اختیار خود و معاونش، محسن الاحمر را به شورای ریاست‌جمهوری جدیدی که ترکیبی از عناصر وابسته به سعودی و امارات و به ریاست یک فرد کاملاً آمریکایی است، منتقل کرده است تا با انصارالله مذاکره کنند. انصارالله این شورا را یک اقدام غیر قانونی در مکانی غیر قانونی ارزیابی کرده و هر گونه چشم‌انداز را در درون یمن می‌داند. این رخداد نیز نوعی عقب‌نشینی سیاسی، ولی مین‌گذاری شده است و با اینکه این شورای هفت نفره، گزیده‌هایی از رهبران مزدور سعودی و اماراتی و آمریکایی است؛ ولی به دلیل کاسته شدن از وزن حزب اصلاح (اخوانی)، با چالش‌های وجاهت قانونی و موازین احزاب اصلی در درون یمن مواجه است و فرصت‌های جدیدی به انصارالله خواهد داد تا مسیر رایزنی و مذاکرات با حزب اصلاح را پیگیری کند و بر شکاف درون جبهه متجاوزان و مزدوران آنها بنیازد. ارسال کشتی‌های سوخت به بندر حدیده شروع شده و فعالیت فرودگاه صنعا برای ۱۶ پرواز تجاری طی دو ماه آینده از ۱۹ فروردین

آغاز می‌شود.

آرام‌سازی جبهه نظامی یمن برای آمریکا و غرب و رژیم صهیونیستی در شرایط بحران نفتی و گازی جنگ اوکراین بسیار ضروری است و ممانعت از آسیب‌های راهبردی به زیرساخت‌های قدرت در سعودی و امارات نیز از اولویت‌های آنهاست؛ ولی آنچه طرح آتش‌بس فعلی را با سؤال مواجه می‌کند، اینکه مطالبات انصارالله را در میز مذاکره واگذار نخواهند کرد و به دنبال راه حل‌های میانه یا تدابیر و برنامه‌های نظامی جدید برای مقابله با یمن در پایان آتش‌بس دو ماه هستند.

پیچیده‌تر شدن معادلات راهبردی در یمن، از جمله محورهای دغدغه حامیان جنگ و تجاوز در یمن است؛ چرا که از یک‌سو یمنی‌ها به ابزارها و راهبردهای لازم برای دست برتر در میدان دست یافته‌اند و به روشنی از استمرار ضربات راهبردی علیه سعودی و امارات سخن می‌گویند و از سوی دیگر، هرگونه تضعیف و تشدید فضای نظامی علیه یمن، به واکنش‌های مجدد منطقه‌ای، جبهه مقاومت منجر خواهد شد؛ به ویژه اینکه صفت‌بندی جبهه‌های سیاسی و منطقه‌ای کشورهای همراه با رژیم صهیونیستی روشن‌تر شده و همین امر، گزینه‌های پاسخ و واکنش از سوی گروه‌های مقاومت را در جغرافیای وسیع‌تری از عراق تا فلسطین گسترش خواهد داد. خصوصاً اینکه به جز سعودی و امارات، رژیم صهیونیستی نیز با عملیات‌های اخیر از سوی مجاهدان گمنام فلسطینی وارد یک بحران ناشی از سستی اهرم‌های امنیتی و نظامی در درون این رژیم رویه‌روست و آمریکا و غرب نیز از گزینه‌های وسیع در بحران‌های متنوع منطقه‌ای برخوردار نیستند. همین امر به گسترش فرصت‌های جبهه مقاومت و گزینه‌های آنها منتهی می‌شود. شاید با قطعیت بتوان گفت تحولات غرب آسیا، به جز ظرفیت‌های درون منطقه‌ای، به دوپارامتر مهم بین‌المللی مرتبط است. حاصل مذاکرات ایران و ۴+۱ و جنگ اوکراین، که در هر دو مسئله، شرایط آمریکا و غرب، از مطلوبیت برخوردار نیست و در هر شرایطی بر سرعت تحولات منطقه غرب آسیا خواهد افزود و یمن و عراق در سرلوحه رخداد‌های جدید قرار می‌گیرند و از آن بهره‌مند می‌شوند.

ادامه جنگ و بحران در یمن به مفهوم آسیب‌های راهبردی برای غرب و متحدان منطقه‌ای آنهاست و ادامه این‌ست سیاسی در عراق، به دشوارتر شدن اوضاع برای طرح کودتای حکومتی و بر پایه تقلب سازمان‌دهی شده انتخابات عراق منتهی و گروه‌های انقلابی را در وضعیت بهتری از امروز قرار خواهد داد.

| دریچه |

سناریوی تکفیری در حرم امن رضوی

سرزمین‌های اشغالی نیز این سناریو را زیر سؤال برد.

نکته بعدی این است که جمهوری اسلامی ایران از همان ابتدای پیروزی انقلاب الگوری اسلام ناب را مطرح کرده است که مورد توجه بسیاری از مسلمانان قرار گرفته است؛ از این‌رو برخی نیز با ارائه الگویی ناقص از اسلام و ترویج تفکر تکفیری تلاش کردند که مانع از پیشرفت الگوری نظام اسلامی شوند که حادثه مشهد از این زاویه قابل تحلیل و ارزیابی است. کسانی که در جامعه بین‌الملل مسئله حقوق بشر را علم می‌کنند، انتظار می‌رود درباره این اتفاق هم به میدان بیایند و آن را محکوم کنند؛ زیرا حریمی که حرمت دارد، از سوی یک جنایتکار که تحت تأثیر القانات شیطانی جریان تکفیری است، بدون مقدمه و مسئله پیشینی شکسته شده است.

یا ندانسته دنبال کردند. جدا از اینکه حادثه حرم رضوی باید به دقت بررسی و عاملان و طراحان آن باید به شدت تنبیه شوند، ولی طراحی صحنه نشان می‌دهد، ایجاد اختلافات مذهبی و قومیتی هدف اصلی این موضوع بوده است. ایجاد اختلاف بین شیعه و سنی و ایجاد اختلاف بین مردم ایران و افغانستان هدف بعدی دشمن بوده است. شکست‌سیاست‌های محور عبری-عربی-غربی در منطقه به خصوص در یمن، عراق، سوریه، لبنان، ایستادگی مردم فلسطین در برابر صهیونیست و... سبب شده است تا برخی از کشورها با همراهی رژیم صهیونیستی به دنبال ناامن‌سازی جمهوری اسلامی ایران باشند. در واقع، رژیم صهیونیستی تلاش می‌کند با مشغول‌سازی کشورهای اسلامی در درون خود و بین همدیگر، از میزان نفرت مسلمانان نسبت به خود بکاهد که تحولات چند روز اخیر در

داده است تا با یک ترفند داعش‌گونه کشور را دچار بحران کند که البته واکنش‌ها و نحوه برخورد مدیریت موضوع موجب شکست این سناریو در همان مرحله اول شد.

رصد فضای مجازی نشان می‌دهد، از مدتی پیش جریانی با هدف خاص، سناریوی اخراج مهاجران افغانستان را مطرح کرده و در ادامه نیز افرادی به صورت نادانسته این خط فکری را دنبال کردند و از پیامدهای ورود مهاجران این کشور که در اثر ناامنی که آمریکا در این کشور به وجود آورده است، سخن به میان آوردند. در ادامه طراحان حمله ترویرستی یک فرد اجیر شده و گرفتار در دام تبلیغات تکفیری‌ها را به حمله ترویرستی در حرم رضوی سوق دادند. بلافاصله پس از این اقدام حمله علیه افغانی‌ها در فضای مجازی به راه افتاد و به اصطلاح سیاست رویه پیر را در جهت ایجاد اختلاف به صورت دانسته

اکبر معصومی

کارشناس بین‌الملل

بررسی و ارزیابی حمله به سه روحانی جهادگر در حرم رضوی که به شهادت دو نفر از آنها منجر شد، نشان می‌دهد این اقدام برنامه‌ای از قبل طراحی شده بود. بی تردید، یک فرد تکفیری به تنهایی چنین تصمیمی را نگرفته است؛ بلکه پشت این صحنه یک سناریوی طراحی شده وجود دارد. در واقع، انتخاب حرم رضوی برای حمله ترویرستی و گزینش طلاب جهادی به منزله افراد قربانی در این حمله وحشیانه نشان می‌دهد، دشمن به دنبال ایجاد اختلاف مذهبی و قومیتی در کشور بوده است. ناکامی و نتیجه‌بخش نبودن سناریوهای قبلی در ایجاد هرج و مرج در کشور، اتاق فکر محور عبری-عربی را به این سمت سوق

تهدید اتحادیه اروپا

پیروزی «ویکتور اوربان» در انتخابات پارلمانی مجارستان به احتمال زیاد با واکنش مثبت مسکو، پکن و ماراگلو (محل اقامت ترامپ) مواجه می‌شود؛ اما موجب ایجاد ناامیدی شدید در بروکسل و کی‌یف خواهد شد. پس از برگزاری انتخابات پارلمانی هفته گذشته در مجارستان، ولادیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین پیروزی اوربان در این انتخابات را نکوهش کرده و گفته بود، اوربان تنها رهبر اروپایی است که به صورت علنی از پوتین حمایت کرده‌است. امانخست‌وزیر مجارستان پس از اعلام پیروزی در این انتخابات، انتقام خود از زلنسکی را گرفت و بیان کرد زلنسکی نیز جزء یکی از مخالفان او در انتخابات بوده که توانسته او را به همراه سایر مخالفان از جمله بوروکرات‌های مستقر در بروکسل و رسانه‌های بین‌المللی شکست دهد.

اوربان از جمله کسانی بود که در گذشته پوتین را به دلیل اینکه «عظمت را دوباره به روسیه بازگرداند» ستایش کرده بود و همچنین از جمله رهبران اروپای شرقی بود که قبل از حمله مسکو به اوکراین با پوتین دیداری تصویری برقرار کرده و از این کار حمایت کرده بود. دونالد ترامپ نیز یکی دیگر از طرفداران ویکتور اوربان است. در ابتدای سال جاری میلادی رئیس‌جمهور سابق ایالات متحده با حمایت از اوربان در انتخابات پارلمانی مجارستان او را یک «رهبر قدرتمند» خوانده بود که «اقدامی فوق‌العاده و قدرتمندانه در ایسن کشور انجام داده‌است.» اوربان همچنین رابطه‌ای خاص با ژو جینپینگ، رئیس‌جمهور چین دارد. مجارستان اولین کشور در اتحادیه اروپا بود که واکنش چینی سینوفارم را خریداری کرد و دولت اوربان همچنین موجب منع انتشار بیانیه اتحادیه اروپا در انتقاد از چین بر سر هنگ‌کنگ شده بود.

این نوع توجهات به انتخابات مجارستان که حدود ۲ درصد از جمعیت اتحادیه اروپا را تشکیل می‌دهد، باعث شده‌است که این کشور نقشی بسیار مهم و حیاتی در اتحادیه اروپا داشته باشد. اوربان با اقداماتی که انجام داده و صحبت‌هایی که مطرح کرده، خود را در جایگاه مخالفت با اتحادیه اروپا و همچنین هم‌مونی غربی قرار داده‌است. جهت‌گیری‌های سیاسی مجارستان در دوران نخست‌وزیری ویکتور اوربان سبب شده است، اتحادیه اروپا و کشورهای غربی به سمت تشدید فشارها بر این کشور برای تغییر در سیستم سیاسی‌اش بروند. خانه آزادی (Freedom House) سیستم سیاسی مجارستان را «نیمه‌آزاد» خوانده‌است و رهبران کشورهای غربی این کشور را دموکراسی غیر لیبرال می‌دانند. آنها معتقدند، در انتخابات پارلمانی مجارستان تقلبی صورت گرفته است و به صورت عادلانه برگزار شده؛ اما قبل از برگزاری این انتخابات، سیستم سیاسی چنان به نفع ویکتور اوربان شکل داده شده که نه رسانه‌ها می‌توانند به آن انتقاد کنند و نه سیستم قضایی قادر است اقدامی علیه نخست‌وزیری او انجام دهد. با وجود نارضایتی اروپایی‌ها از قدرت گرفتن اوربان در مجارستان به نظر می‌رسد در غرب تنها کسی

که از پیروزی او به شدت خوشحال است، ترامپ و طرفداران او و افرادی مانند استیو بنن، مشاور رئیس‌جمهور سابق ایالات متحده باشد که اوربان را یک «قهرمان» خوانده بود.

احزاب دست‌راستی در ایالات متحده و اروپا اوربان را به عنوان الگو برای خود می‌دانند؛ زیرا او ملی‌گرای را در سیاست‌های خود اتخاذ کرده و موضع جدی در مقابل پناه‌جویان دارد. در طول کمپین انتخاباتی نیز اوربان مشکلات اساسی کشورش را به بروکسل و رهبری اتحادیه اروپا نسبت داد.

پیروزی اوربان در انتخابات پارلمانی مجارستان این ترس را در بروکسل ایجاد خواهد کرد که ممکن است اتحادیه اروپا از جانب مجارستان تهدید شود یا شاید دیر باشد که اقدامی علیه او صورت گیرد. اوربان ۵۸ ساله رکورددار طولانی‌ترین دوره مدیریت و رهبری در اتحادیه اروپا بوده و ممکن است تا سال‌های آینده نیز همچنان در قدرت باقی بماند. دلیل پایدار ماندن قدرت اوربان در اتحادیه اروپا این است که او توانسته با سایر کشورهای

پیشخوان

هدف جدید انگلیس!

روزنامه «تایمز» لندن هفته گذشته در گزارشی نوشت، انگلستان به دنبال ساخت موشک‌های هایپرسونیک برای مقابله با روسیه است. از زمانی که جنگ روسیه و اوکراین آغاز شده است، مقامات انگلیسی بارها اعلام کرده‌اند به دنبال همکاری با آمریکا و استرالیا برای ساخت موشک‌های هایپرسونیک هستند تا بتوانند از آنها برای مقابله با روس‌ها استفاده کنند. اگرچه کشورهای اروپایی موافقت نکرده‌اند که اوکراین را به عضویت اتحادیه اروپا و ناتو در بیاورند؛ اما تلاش دارند از این بحران به نفع منافع ملی خود سود جسته و به سمت تولید تجهیزات نظامی‌ای بروند که تا به حال دلیلی برای ساخت آنها در کشورهای اروپایی وجود نداشته است. انگلستان به سرعت از این فضا استفاده کرده و گفته است به دنبال ساخت سلاح‌هایی با سرعت بالاست تا بتواند کلاهک هسته‌ای بر آنها سوار کند. بسیاری از تحلیلگران بین‌المللی بر این عقیده بوده‌اند که جنگ در اوکراین می‌تواند بر رقابت‌های هسته‌ای در دنیا اضافه کند و بسیاری از کشورها را به این فکر بیندازد که بهتر است به سمت ساخت سلاح هسته‌ای بروند، اما پیش‌بینی نمی‌شد که اتحادیه اروپا به سمت ساخت و تجهیز موشک‌های خود با کلاهک‌های هسته‌ای باشد.

عصبانیت زلنسکی!

«ولادیمیر زلنسکی» رئیس‌جمهور اوکراین در سخنرانی خود در شورای امنیت سازمان ملل متحد ارتش روسیه را متهم به «کشتار زنان، کودکان و خانواده‌ها، سوزاندن اجساد و تجاوز جنسی» در بوچا و اقدامات روسیه را با جنایات داعش مقایسه کرد. زلنسکی با بیان اینکه تصاویر ماهواره‌ای و اسناد و شواهد نشان‌دهنده اتفاقاتی است که در بوچارخ داده، تأکید کرد آلمان و افرادی که مرتکب این «جنایات جنگی» شده‌اند، باید محاکمه شوند. وی با انتقاد از اینکه شورای امنیت سازمان ملل قادر به جلوگیری از جنگ نیست، گفت: «شورای امنیت کجاست؟ واضح است که نهاد کلیدی مسئول حفظ صلح جهانی به طور مؤثر عمل نمی‌کند.» به گزارش «وال استریت ژورنال»، رئیس‌جمهور اوکراین خاطر نشان کرد: «می‌خواهم ماده ۱ منشور سازمان ملل را یادآوری کنم. هدف این سازمان چیست؟ حفظ صلح اما اکنون منشور سازمان ملل نقض شده است... آیا حاضرید سازمان ملل را تعطیل کنید؟ آیا فکر می‌کنید قوانین بین‌المللی نابود شده است؟ اگر پاسخ شما منفی است، باید فوراً اقدام کنید. سیستم سازمان ملل متحد به اصلاحات فوری نیاز دارد تا حق وتو از بین برود و تمام مناطق جهان به طور عادلانه در شورا حضور داشته باشند.»

تحلیل

متهمان جدید

خانواده ترامپ و جلسات بررسی حادثه ۶ ژانویه

پس از ماه‌ها بحث و رایزنی بین اعضای کمیته ویژه بررسی وقایع روز ششم ژانویه سال ۲۰۲۱ و وکلای ترامپ، سرانجام اعضای خانواده رئیس‌جمهور سابق آمریکا حاضر شده‌اند با کنگره آمریکا همکاری کنند. پیش از این کوشنر، داماد ترامپ برای ساعت‌ها در کنگره مورد سؤال و جواب قرار گرفته بود و نمایندگان دموکرات قصد داشتند ارتباطی بین اعضای خانواده ترامپ و اغتشاشگرانی بیابند که روز ششم ژانویه، به تسخیر ساختمان کنگره دست زده بودند. بعد از کوشنر، این بار ایوانکا ترامپ راهی کنگره شده و برای ۸ ساعت به پرسش‌های نمایندگان پاسخ داد.

«بنی تامسون» رئیس دموکرات کمیته منتخب تحقیق کنگره در پاسخ به این پرسش که آیا ایوانکا ترامپ در حال همکاری با این کمیته است، اینطور جواب داد: «او به تصمیم خودش (به کمیته تحقیق کنگره) آمد»

این کاملاً ارزشمند است. ما مجبور نشدیم احضاریه بفرستیم.» بسیاری معتقدند، تصمیم ایوانکا ترامپ برای حضور در رقابت‌های انتخاباتی سال ۲۰۲۴، دلیل اصلی حضور او در کنگره بوده تا نشان دهد با تدریجی‌های پدرش همراهی ندارد.

ترامپ گفته بود اجازه دسترسی به فایل‌های شخصی خود در کاخ سفید را نمی‌دهد و هیچ یک از اعضای خانواده‌اش نیز بدون احضاریه رسمی به کنگره نمی‌روند؛ اما دختر و داماد او بدون احضاریه و با تصمیم خود به کنگره رفتند و شهادت دادند.

بنا بر گزارش رسانه‌های آمریکایی، ایوانکا ترامپ همانند کوشنر شوهرش که در جلسه کمیته منتخب تحقیق کنگره آمریکا در باره حمله به کنگره این کشور حاضر شده بود، به صورت ویدئو کنفرانسی در جلسه حضور یافت و مورد سؤال و جواب قرار گرفت.

گزارش

ادامه بی‌طرفی

موضع چین در جنگ روسیه و اوکراین

مستول ارشد سیاست خارجی اتحادیه اروپا هفته گذشته گفت‌وگوهایی طولانی با رئیس‌جمهور چین داشت. به نظر می‌رسد، با وجود همه تلاش‌های اتحادیه اروپا و آمریکا، پکن حاضر نیست در جنگ روسیه و اوکراین، یک طرف را انتخاب کند و همچنان سیاست بی‌طرفی خود را حفظ می‌کند. بولر بر همین اساس مذاکره با شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهوری چین را مانند «گفت‌وگویی ناشیونان» توصیف کرد که در آن طرف مذاکره به خواسته طرف مقابل پاسخ نمی‌دهد. چین این روزها به شدت تحت فشار آمریکا و اتحادیه اروپا برای محکوم کردن جنگ روسیه علیه اوکراین قرار دارد. مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در همین خصوص خاطر نشان کرد: «چینی‌ها نمی‌خواهند درباره اوکراین مذاکره کنند. آنها نمی‌خواهند درباره وضعیت حقوق بشر و دیگر مسائل مذاکره کنند و بیشتر بر مسائل مثبت تمرکز دارند.»

تقابل قدرت‌ها

ژنرال «مارک میلی» رئیس ستاد مشترک ارتش آمریکا هفته گذشته به نمایندگان ارشد کنگره ایالات متحده آمریکا گفت که احتمال درگیری بزرگ بین قدرت‌های بزرگ جهان در حال افزایش است. بنا بر گزارش شبکه روسی «راشاتودی»، ژنرال «مارک میلی» در این باره تصریح کرد، در حالی که جهان بی‌ثبات‌تر می‌شود، «پتانسیل درگیری چشمگیر بین‌المللی در حال افزایش و نه کاهش است.» «لوید آستین» وزیر دفاع آمریکا و میلی در جلسه استماع کمیته نیروهای مسلح مجلس نمایندگان آمریکا از بودجه بی‌سابقه ۷۷۳ میلیارد دلاری که وزارت دفاع آمریکا برای سال مالی ۲۰۲۳ درخواست کرده است، دفاع کردند.

اقبال به لوپن

نتایج یک نظرسنجی مربوط به نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری فرانسه نشان داد، امانوئل مکرون در این انتخابات، رقیبش مارین لوپن را شکست می‌دهد؛ اما این نامزد جناح راست افراطی فرانسه با افزایش اقبال به خودش مواجه شده است. به گزارش خبرگزاری روتترز، نتایج نظرسنجی انجام شده برای نشریه «لوموند» فرانسه نشان داد، امانوئل مکرون، رئیس‌جمهوری فرانسه در انتخابات ریاست جمهوری پیش روی فرانسه که برای اواخر ماه جاری میلادی برنامه‌ریزی شده، مارین لوپن را شکست خواهد داد؛ اما این نظرسنجی در عین حال نشان داد که لوپن در هفته‌های اخیر با افزایش اقبال رأی‌دهندگان به خودش مواجه شده است.

شکست خوردم

«دونالد ترامپ» در سخنان اخیر خود اعتراف کرد، در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۰ مقابل «جو بایدن» پیروز نشده است. به گزارش روزنامه گاردین، دونالد ترامپ که از زمان اعلام نتایج انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۲۰ مدعی تقلب انتخاباتی بود، در مصاحبه اخیر خود گفت: «من در انتخابات پیروز نشدم.» ترامپ این اعتراف را در گفت‌وگویی ویدئویی با هیئت از تاریخ‌نویسان انجام داد، گفت‌وگویی که جولیان زلیزر، ویراستار کتاب «ریاست جمهوری دونالد ترامپ: اولین ارزیابی تاریخی» هماهنگ کرده بود. ترامپ گفت: «وقتی من در انتخابات پیروز نشدم، او (مون جانه این) خوشحال‌ترین شخص بود و چین... نه، ایران خوشحال‌ترین کشور.»

يادداشت

آمارهایی که باورپذیر نیست

حمید حاجی عبدالوهاب

معاون اسبق وزیر کار

اصطلاحات مربوط به بحث شاغلان، مانند بیکار، اشتغال ناقص و... عمدتاً مبتنی بر تعاریفی است که سازمان بین‌المللی کار مطرح کرده و از آنجا که ایران نیز مانند بسیاری از کشورهای عضو این سازمان است، این مبنا را برای ارزیابی وضعیت اشتغال و بیکاری در کشور در نظر می‌گیرد؛ اما افکار عمومی در کشور ما این موضوع را قبول ندارند. از نکات دیگر مفاهیم آماری این است که برای نمونه سربازها، از نظر جامعه و مردم شاغل به شمار نمی‌آیند؛ اما از نظر آماری سربازی شغل به شمار آمده و سربازان شاغل هستند. به هر حال خدمت سربازی، وظیفه است. برای نمونه، اگر فرزند کسی سرباز باشد و ما از او بپرسیم فرزندتان کجا رفته است؟ در پاسخ می‌گوید به سربازی رفته و نخواهد گفت سر کار رفته است. لذا آمار و ارقامی که درباره اشتغال و شاغلان کشور داده می‌شود، نوساناتی دارد؛ یعنی واردی چون یک ساعت کار در هفته گرفته تا شغل سربازی تا ۴۴ ساعت کار در هفته و حتی بالای ۴۴ ساعت در هفته در تعریف شاغل جای دارند.

نکته مهم دیگری که باید به آن توجه شود، بخشی است که به عنوان اشتغال ناقص مطرح می‌شود. می‌توان گفت، در هشت سال ریاست جمهوری آقای روحانی، نرخ اشتغال ناقص نسبت به هشت سال قبلی حدود ۱۰ درصد افزایش پیدا کرد. این مسئله به این معناست که برای نمونه، اگر شما ۲۴ میلیون شاغل در کشور دارید، ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر از این ۲۴ میلیون نفر به دنبال شغل دیگری هستند؛ چرا که زیر ۴۴ ساعت در هفته کار می‌کند. معمولاً این دو میلیون و ۴۰۰ هزار نفر در ذهن عموم مردم بیکار تلقی می‌شوند. لذا یکی از دلایلی که مردم احساس می‌کنند دولت‌ها گاهی آمارهای درستی را درباره اشتغال ارائه نمی‌دهند، همین مفاهیم آماری است.

مسئله بعدی که باید به آن توجه کرد، این است که اساساً ما از سال ۱۳۹۵ به این طرف، شاهد کاهش نرخ جمعیت به خصوص نرخ جمعیت فعال و عرضه آن به بازار کار بوده‌ایم. بنابراین، اگر زمانی گفته می‌شود میزان بیکاری در کشور کاهش یافته است، لزوماً به معنای کاهش میزان بیکاری نیست؛ بلکه چون عرضه نیروی کار به دلیل هرم سنی جمعیت کاهش پیدا کرده، میزان بیکاری نیز یا کاهش داشته یا افزایش پیدا نکرده است. واقعیت این است که ما به سمت و سویی می‌رویم که هرم سنی جوانان ما در حال نحیف‌تر شدن است، متقابلاً افراد پیر ما در حال بیشتر شدن هستند و طبیعتاً در این جا، مادر مقاطعی ممکن است حتی به مرحله‌ای برسیم که نیروی کار خارجی نیز به کشور وارد کنیم، به نحوی که اکنون به طور رسمی یا غیررسمی چیزی بالای دو میلیون شاغل اهل کشور افغانستان در ایران وجود دارد و بسیاری از مشاغل، مانند چوپانی، صافکاری، کارهای ساختمانی و امثال اینها که پیشتر خود ایرانی‌ها با آنها سروکار داشتند، در اختیار جمعیت افغانستانی که به ایران مهاجرت کرده‌اند، قرار دارد.

موانع تحقق تولید دانش‌بنیان

علی مرزبان

خبرنگار

پشتیبانی‌های مورد نیاز باید به دنبال مانع‌زدایی از مسیر تحقق شعار سال باشیم.

♦ موانع تحقق تولید دانش‌بنیان

نبود راهبردی یا سیاست مشخص نسبت به توسعه کسب‌وکارهای نوپا و دانش‌بنیان، ضعف نظام آموزش در پرورش مهارت‌های کارآفرینی، چندرخی بودن ارز، نداشتن انعطاف و نبود ثبات در بخشنامه‌های بانک مرکزی در ارتباط با ارز و فقدان برنامه‌های بلندمدت برای صیانت از بازار داخلی، از جمله مهم‌ترین مسائل و موانع اصلی توسعه تولید دانش‌بنیان در کشور هستند که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱- نظام آموزش: نداشتن تناسب مهارت دانش‌آموختگان دانشگاهی و افراد آموزش دیده در بخش مهارتی با نیازهای بازار کار در کنار تمرکز معیارهای سنجش بر تولید علم و محفوظات و سنجش نکردن خلاقیت، مهارت‌های کارآفرینی و روحیه کسب‌وکار در آزمون‌های ملی، از جمله دلایلی است که منجر به ضعف نظام آموزشی مادر پرورش مهارت‌های کارآفرینی شده است.

۲- ارز: نبود انعطاف و نداشتن ثبات در بخشنامه‌های بانک مرکزی برای تبدیل بخشی از ارز حاصل از صادرات به مباد اولیه وارداتی مورد نیاز در کنار تخصیص ارز به واردات برخی تجهیزات (نظیر تجهیزات و ملزومات پزشکی) در حالی است که ساخت داخلی بسیاری از این تجهیزات وجود دارد.

۳- صیانت از بازار داخل: نبود ممنوعیت واردات در بخش‌ها و حوزه‌های دارای تولید داخل، اعتماد نداشتن مدیران دستگاه‌های اجرایی به کیفیت محصولات و خدمات تولید داخل برای رفع نیازها، نبود برنامه‌های بلندمدت یا هدف‌گذاری‌های استراتژیک، وابستگی اقدامات و حمایت‌ها به مسئولان و افراد متولی امور در مقاطع زمانی مختلف و... را می‌توان از جمله دلایلی دانست که سبب شده بازار داخلی کشور به عنوان متقاضی تولیدات ملی با چالش‌هایی مواجه شود.

علاوه بر مشکلات کلان بر سر راه گسترش فعالیت‌های دانش‌بنیان، مسائل خردی که این موضوع را تحت تأثیر خود قرار دهد نیز وجود دارد. منظور از مسائل سطح خرد، آن دسته از مسائل و مشکلاتی است که به طور خاص زیست بوم استارت‌آپی کشور را متأثر می‌کند. این مسائل را می‌توان به شش دسته اصلی بیمه، مالیات و گمرک، نظام تأمین مالی و ارز، مجوزدهی و نظارت، ایجاد

بازار و تقاضا و نظام مالکیت فکری تقسیم کرد.

♦ نظام تأمین مالی برای دانش‌بنیان‌ها

باید توجه داشت که اگر چه مطابق تجربیات جهانی، مشوق‌های مالیاتی یکی از ابزارهای سیاستی پرکاربرد و مؤثر بر تسهیل شکل‌گیری و رشد شرکت‌های نوپا و فناوری محور است، اما به تنهایی نمی‌تواند برای هدف مزبور کافی باشد. به عبارت دیگر، وجود محیط مناسب کسب‌وکار،

دسترسی به زیرساخت‌های پژوهشی مطلوب، قرار گرفتن در یک محیط اقتصادی پویا در کنار شرکت‌های موفق و پیش‌رو را می‌توان مؤثرتر از مشوق‌های مالیاتی موقتی و محدود دانست. از سوی دیگر، بسیاری از کسب‌وکارهای نوپا، امکان تأمین مالی از طریق وام‌های معمول بانکی به دلیل درخواست وثیقه‌های سنگین و نامتناسب با اندازه کسب‌وکار خود را ندارند. در حوزه دانش‌بنیان اگر چه صندوق نوآوری و شکوفایی یکی از بازیگران اصلی تأمین مالی است، اما سرمایه آن با توجه به حجم منابع مالی مورد انتظار برای توسعه این حوزه بسیار محدود است. در این میان، روش‌های دیگری از قبیل سرمایه‌گذاری‌های جسورانه، تقویت نقش شتاب‌دهنده‌های تخصصی و سازوکارهای تسهیل‌کننده جذب سرمایه، همچون ضمانت‌نامه‌های اعتباری پرداخت و... نیز به دلایل گوناگونی از جمله خلأهای قانونی یا عدم همکاری مؤثر دستگاه‌های ذی‌ربط هنوز جایگاه مناسبی در نظام تأمین مالی دانش‌بنیان پیدا نکرده‌اند.

♦ تقویت نظام تأمین مالی غیربانکی

برخی از راه‌های رایج جذب سرمایه از قبیل جذب منابع مالی بانک‌ها برای فعالیت‌های دانش‌بنیان نیز مورد استقبال بانک‌ها قرار نگرفته و مشکلات تأمین مالی را افزایش داده است. با توجه به اینکه ساز و کار تأمین مالی برای توسعه فناوری در بیشتر دنیا مبتنی بر سرمایه‌گذاری جسورانه، بازار سرمایه و حتی سرمایه‌گذاران فردی است (نه سیستم تأمین مالی بانکی)، به نظر می‌رسد تقویت نظام تأمین مالی غیربانکی موضوع بسیار مهمی است که باید مورد توجه قرار گیرد و راهکارهایی برای این منظور اندیشیده شود.

مسائل بانکی و ارزی که کسب‌وکارهای نوپا و شرکت‌های دانش‌بنیان حین واردات کالاهای مورد نیاز خود با آن مواجه هستند نیز، دسته دیگری از مسائل و مشکلات مهم کسب‌وکارهای نوپا و دانش‌بنیان است. از مهم‌ترین این مسائل، چابک نبودن بانک‌های عامل در فرآیندهایی از قبیل ظهورنویسی، معامله و تحویل به موقع اسناد حمل محموله‌های وارداتی است. زمان رفع تعهدات ارزی ناشی از واردات کالا با توجه به وضعیت دشوار اقتصادی کنونی نیز برای شرکت‌های نوپا و دانش‌بنیان کافی نیست و شرایط ویژه‌ای برای این نوع شرکت‌ها در نظر گرفته نشده است، اصلاح این

موضوع برای موفقیت در تحقق شعار سال الزامی است.

لزوم وجود بازار برای عرضه تولیدات دانش‌بنیان وجود تقاضا و بازار برای محصولات و خدمات شرکت‌های نوپا و دانش‌بنیان امری حیاتی است؛ به گونه‌ای که حتی در بسیاری از بررسی‌ها و پیمایش‌های انجام شده، این شرکت‌ها اهمیت وجود بازار و تقاضا برای تولیدات خود را بسیار بیشتر از حمایت‌های تحریک طرف عرضه و حتی کمک‌های بلاعوض عنوان کرده‌اند. مسئله دیگر، رقابت نابرابر شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی با شرکت‌های دانش‌بنیان (از نظر امکانات مالی، قدرت و نفوذ) است. وجود رویه‌های ضد رقابتی و ورود دستگاه‌های دولتی یا حاکمیتی صادرکننده مجوز و نهادهای نظارتی به فعالیت‌های اقتصادی و تأسیس کسب‌وکارهای مشابه کسب‌وکارهای خصوصی نیز، بر محدودیت بازار شرکت‌ها افزوده است.

به هر حال، میزان صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان به منزله یکی از معیارهای تحقق اقتصاد دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی در کشور مطرح است. ضمن اینکه سیاست‌های کلان و قوانین مختلف نیز بر توسعه صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان تأکید دارد. متولی رسمی برای اندازه‌گیری و گزارش‌دهی منظم آن در کشور تعیین نشده است و در نتیجه آمار رسمی نیز وجود ندارد. با این حال، برآوردها در این خصوص نشان می‌دهد، در سال ۱۳۹۵ میزان صادرات محصولات با فناوری بالا که در گمرک ثبت شده، حدود ۴۲۵ میلیون دلار بوده که با در نظر گرفتن صادرات خدمات فناوری اطلاعات به میزان ۱۸۰ میلیون دلار می‌توان گفت، کل صادرات خدمات و محصولات دانش‌بنیان در سال ۱۳۹۵ حدود ۶۰۵ میلیون دلار بوده است؛ عددی که با توجه به حجم اقتصاد ایران رقم بسیار کمی به شمار می‌رود.

عوامل متعددی بر توسعه صادرات متکی بر فناوری‌های بالا تأثیر می‌گذارند که از آن جمله می‌توان به میزان نوآوری، سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، نیروی کار متخصص (سرمایه انسانی) و شرایط اقتصادی از قبیل رشد اقتصادی، تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، درجه باز بودن اقتصاد و نوسانات نرخ ارز اشاره کرد.

افزوده

بدهی چیست؟

در اصطلاحات اقتصاد به پولی که از دیگران قرض گرفته می‌شود، «بدهی» گویند. گاهی برخی از شرکت‌ها و سازمان‌ها نیز به تنهایی از پس مخارج برنمی‌آیند و مجبور به گرفتن قرض می‌شوند. در این وضعیت، بین قرض‌گیرنده و قرض‌دهنده قراردادی نوشته و مشخص می‌شود که قرض‌گیرنده در قبال مبلغ پرداختی، از آن پول استفاده کند. البته این موضوع در اقتصادهای ریسوی و متعارف دنیا وجود داشته و در جوامع اسلامی قرض صرفاً باید قرض‌الحسنه باشد. البته در اصطلاحات اقتصادی، بدهکاری تنها پول نیست و ممکن است یک وسیله، یک قول یا یک کار و قرار باشد.

شاخص

رکورد سوخت

به گزارش فارس، قیمت سوخت جت در بازار به قیمت‌های سرسام‌آوری رسیده و به ۷/۵ دلار در هر گالون یا ۳۲۰ دلار در هر بشکه افزایش یافته است. کمبود گازوئیل نیز در بازارهای جهانی گزارش شده و احتمال رشد بیشتر قیمت آن در آینده نزدیک وجود دارد. از آنجایی که گازوئیل هنوز موتور اصلی اقتصاد است، فقدان آن می‌تواند برای اقتصاد جهانی و مصرف‌کنندگان نهایی گازوئیل درسرهایی ایجاد کند. خبرگزاری رویترز هم اعلام کرده است، با وجود همکاری آمریکا و کشورهای عضو آژانس بین‌المللی انرژی و تزریق نفت به بازار برای کاهش قیمت انرژی در جهان، آنها موفق به انجام این کار نشده‌اند.

منهای نفت

هزینه درآمدها

تبدیل درآمدهای ناپایدار حاصل از صادرات نفت خام که به واسطه تغییرات قیمتی و سهمیه‌ای از جمله درآمدهای ناپایدار به شمار می‌آید، به درآمدهای پایدار ناشی از فعالیت‌های تولیدی را می‌تواند یکی از راه‌های اساسی کاهش و حتی حذف وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی دانست؛ به گونه‌ای که اگر درآمدهای نفتی به جای هزینه شدن در بودجه‌های جاری در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و تولیدی هزینه شوند، می‌توانند به درآمد پایدار برای سال‌های آتی تبدیل شده و عملاً وابستگی بودجه به نفت و درآمدهای نفتی به صفر میل کند. نحوه هزینه‌کرد درآمدهای نفتی مهم‌ترین موضوع در کاهش یا عدم کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی است.

آمریکایی‌ها پس از قطع رابطه با ایران اقدام به عملیات تجاوزانه نظامی کردند که به حادثه «طیس» یا «طوفان شن» معروف شد. این واقعه در پنجم اردیبهشت سال ۱۳۵۹ به وقوع پیوست؛ اما در همان اقدام اولیه منجر به شکست مفتضحانه‌ای شد. برژینسکی می‌گوید: «روز ۱۱ آوریل برابر با ۲۲ فروردین ۱۳۵۹ بود که جیمی کارتر به من گفت وی خواستار تشکیل یک جلسه اضطراری شورای امنیت ملی است. او در پاسخ به پرسش من که دلیل تشکیل جلسه را پرسیدم، گفت که به نظر وی زمان اقدام نظامی فرا رسیده است.» کارتر در جلسه یاد شده سخنان خود را اینگونه آغاز کرد: «به نظر امکان خلاصی گروگان‌ها بسیار بعید به نظر می‌رسد و ما بایستی حاکمیت خود را اعمال کنیم و حالا وقت آن است که عمل مناسب انجام پذیرد و جدول زمانی آن هم تهیه شود.» او در ادامه باز هم تأکید کرد: «ما بایستی برای آزادی گروگان‌ها وارد عمل شویم و عملیات می‌بایستی در اولین فرصت ممکن آغاز شود.» ژنرال جونز، رئیس ستاد مشترک ارتش مناسب‌ترین زمان شروع عملیات را روز چهارم اردیبهشت اعلام می‌کند. در این روز تعداد شش فروند هواپیمای C-۱۳۰ آمریکایی نمود فرود کماندوی این عملیات را که آمریکایی‌ها نام «دلنا» برای شان انتخاب کرده بودند، از قاهره مصر به ناو هواپیمابر در دریای عمان، نزدیک آب‌های ایران منتقل کردند. در نیمه شب چهار اردیبهشت هواپیمای هشت فروند بالگرد فریر این ناو هواپیمابر «نیمتیز» برخاستند و با پرواز در ارتفاع کم راهی ایران شدند. باید هواپیمای بالگردها در فرودگاه شماره ۱ واقع در صحرای طیس فرود آیند، سپس بالگردها کماندوهارا به اطراف تهران منتقل کنند تا از آنجا با کامیون‌ها و خودروهایی که از قبل عمال داخلی و نفوذی آمریکا آماده کرده بودند، به اطراف جاسوس خانه انتقال یابند. پس از ورود آنها به حریم ایران، یک فروند بالگرد در ۱۲۰ کیلومتری در کرمان دچار نقص فنی شد و ناگزیر فرود آمدند. سرنشینان این بالگرد به بالگرد دیگری منتقل شدند که پس از طی مسافتی دستگاه هیدرولیک این بالگرد نیز از کار می‌افتد، ولی خود را به ناوهایما بر آمریکایی نیمتیز می‌رساند.

در هر صورت شش فروند هواپیمای C-۱۳۰ و شش فروند بالگرد در محل مورد نظر واقع در صحرای طیس در تاریکی شب فرود آمدند. در حال سوختگیری بالگردها برای اجرای مرحله بعدی عملیات، یکی دیگر از آنها دچار نقص فنی شد و با از کار افتادن این بالگرد تمام برنامه‌های آمریکایی‌ها بهم ریخت؛ چراکه برای انجام مرحله بعدی عملیات حداقل به شش فروند بالگرد نیاز داشتند. موقعیت ناو نیمتیز به کاخ سفید گزارش شد و از رئیس جمهور کسب تکلیف کردند. جیمی کارتر دستور توقف عملیات و عقب‌نشینی را صادر کرد.

همین که آمریکایی‌ها قصد بازگشت کردند، طوفانی از شن برخاست و هواپیمایا و بالگردهای آمریکایی، در حال بلند شدن از زمین دچار مشکل شدند و یک هواپیمایا و یک بالگرد با هم برخورد کردند و هر دو آتش گرفتند. در اثر این حادثه هشت نفر آمریکایی در آتش سوختند و بقیه پنج فروند هواپیمای C-۱۳۰ نیز فرار کردند. وقتی که ژنرال جونز این خبر را به کارتر می‌دهد، می‌گوید کارتر با شنیدن این خبر مانند مار زخمی به خود می‌پیچید.

می‌دادند، آنگاه وقت دیدار و مصاحبه تعیین می‌گشت. خبرنگار می‌آمد و چند دقیقه‌ای نزد امام می‌نشست و چنانچه لازم بود، امام توضیح بیشتری می‌دادند و اگر سؤال دیگری بود، مجدداً مطرح می‌شد. دوستان ترجمه می‌کردند و امام هم پاسخ می‌گفتند. در مورد مصاحبه‌های تلویزیونی نیز با یک سازماندهی قبلی بود... باز هم سؤالات از قبل آماده و بررسی می‌شد و امام پاسخ‌های لازم را می‌دادند. گرفتن سؤالات از قبل این مزیت را داشت که اولاً وقت امام با ترجمه سؤالات خبرنگار و ترجمه پاسخ گرفته نمی‌شد. ثانیاً از یک مقطع به بعد سؤالات تکراری بود و امام پاسخ سؤالات را قبلاً داده بودند. «همین مرام کافی بود تا در آن مقطع از این حقیقت حکایت داشته باشد که این رهبر و مرجع بزرگ دینی که در رأس هدایت یک انقلاب سیاسی قرار گرفته است، نگاه‌مشتی به نهادهای جامعه مدنی از جمله رسانه‌ها و مطبوعات دارد و همین مشی بود که مبارزان سیاسی را مطمئن کرد که در نظام سیاسی‌ای که شکل خواهد یافت، به مقولاتی چون توسعه سیاسی، آزادی‌های اجتماعی- فرهنگی، شکل‌گیری رسانه‌ها و احزاب سیاسی فعال توجه خواهد شد و در ایران زمین پس از قرن‌ها حاکمیت نظام‌های خودکامه سلطنتی، شاهد شکل‌گیری نظامی مردم‌سالار با همه الزامات آن باشیم.

تلویزیون سراسر دنیا و خبرگزاری‌های خارجی داشتند و در ۲۲ مهر ۱۳۵۷ گزارشگر روزنامه فیگارو اولین مصاحبه را با امام انجام داد و مسیر را برای مطبوعات دیگر فرانسه و خبرگزاری‌های سراسر جهان هموار کرد. سیدصادق طباطبایی در خاطراتش در این باره می‌نویسد: «با هجوم خبرنگاران رادیو و تلویزیون‌ها و خبرگزاری‌ها و مطبوعات سراسر دنیا، به نوفل لوشاتو باعث شد که سازمانی به مصاحبه‌های امام خمینی داده شود. این موضوع را یک شب در جمعی با حضور آقایان حبیبی، یزدی، موسوی، خونینی‌ها، مرحوم لاهوتی و سیداحمد آقا مطرح کردیم و قرار شد یک کمیته ۳ نفری تشکیل بشود... البته متناسب با حوزه اقامت و فعالیت‌های سیاسی، افراد دیگری هم مساعدت می‌کردند. خبرگزاری‌ها و مطبوعات انگلیسی زبان را غالباً آقای یزدی خودش حضور داشت و چنانچه مصاحبه‌ها با مطبوعات آلمان بود، من شرکت می‌کردم و با اگر بسا خبرنگاران عربی و خاورمیانه بود، آقای داعی کمک می‌کرد. گاهی ما فهرستی داشتیم شامل دوستان نفر خبرنگار که درخواست ملاقات برای مصاحبه با امام را داشته و در نوبت قرار گرفته بودند. نحوه کار به این شکل تنظیم شد که خبرنگاران سؤالات خودشان را ابتدا تحویل می‌دادند، این سؤالات بررسی می‌شد و خدمت امام داده می‌شد. امام که پاسخ

مطلب و تکرار آن می‌پرداخت که ایران باید خود را از شر شاه خلاص کند و نیز هنگامی که به مرگ پسرش اشاره می‌کرد، نه آثار هیجان در صدایش دیده می‌شد و نه در خطوط چهره‌اش حرکتی ملاحظه می‌گردید. وضع رفتار و قدرت تسلط و کف نفس او خردمندانه بود. آیت‌الله به جای آنکه با فشار بر روی کلمات، ایمان و اعتقاد خود را به مخاطبش ابلاغ کند، با نگاه خود چنین می‌کرد، گاهی که همواره نافذ بود؛ اما هنگامی که مطلب به جای حساس و عمده‌ای می‌رسید، نیز غیر قابل تحمل می‌شد. آیت‌الله، عزمی راسخ و کامل دارد و در صدد قبول هیچ گونه مصالحه‌ای نیست. مصمم است که در مبارزه خود علیه شاه تا پایان پیش برود... اما با رفتن حضرت امام (ره) به پاریس، شاهد برگزاری نشست‌های خبری متعدد با خبرنگاران از سراسر جهان هستیم. در این مقطع حساس حضرت امام (ره) به چهره‌های رسانه‌ای بدل شد که به راحتی در برابر خبرنگار قرار می‌گرفت و به انواع و اقسام سؤالات بدون هیچ حذف و محدودیت و سانسوری پاسخ می‌داد و متن آن در رسانه‌های مختلف انتشار می‌یافت و نشان‌دهنده رابطه مصمیمی و تنگاتنگی با رسانه و مطبوعات دارد. در مدت اقامت در فرانسه که ۱۱۸ روز به طول انجامید، حضرت امام (ره) ۱۱۷ مصاحبه با خبرنگاران رسانه‌های گروهی و مطبوعات و رادیو و

اول دی ماه سال ۱۳۳۱ بود که برای اولین بار حضرت امام خمینی (ره) در برابر خبرنگاران یک مجله ایرانی قرار گرفت و مصاحبه‌ای از ایشان انتشار عمومی یافت. در پی بازگشت «سیدعلی اکبر برقی» از نشست صلح سوسیالیست‌ها در «وین» به شهر قم و جسارت و توهین عوامل حزب توده به دین مقدس اسلام و مرجعیت شیعه در پوشش حمایت از برقی، شهر قم ملتهب شد. مردم متدین طی اجتماع‌های دستگیری و مجازات وی شدند که این اجتماع به درگیری و دخالت شهربانی و کشته شدن یک نفر و مجروح شدن تعدادی از افراد انجامید. پس از این حوادث مرجع عالی‌قدر شیعه، آیت‌الله العظمی بروجردی، حاج آقا روح‌الله خمینی را مسئول تحقیق و رسیدگی به موضوع کردند. در آن شرایط خبرنگار مجله «ترقی» برای تهیه گزارش از ماجرا به آقای بروجردی در قم آمده بود. آقای بروجردی اعلام می‌دارند اگر نظر مرا می‌خواهند، نزد آقای سیدروح‌الله خمینی، نماینده رسمی من بروند؛ از این رو خبرنگار نزد امام خمینی رفته و با ایشان به گفت‌وگو می‌نشیند که بخشی از آن در مجله ترقی شماره ۲۲ به سال ۱۳۳۱ ه. ش درج شده است. سال‌ها طول کشید تا حضرت امام (ره) بار دیگر در برابر یک خبرنگار خارجی حاضر به مصاحبه شود. «لوسین ژرز» خبرنگار روزنامه لوموند، اولین خبرنگاری است که در چهارم اردیبهشت ماه ۱۳۵۷ موفق به مصاحبه با حضرت امام خمینی در منزل ایشان در نجف شد و متن آن در تاریخ ۶ فروردین ۱۹۷۸ میلادی (۱۳۵۷/۲/۱۶) در آن روزنامه به چاپ رسید.

این دیدار به دنبال وقوع قیام‌های بزرگ مردمی در قم و تبریز در اواخر سال ۱۳۵۶ و گسترش آن به سایر شهرها و همراهی دانشگاه‌ها و تثبیت رهبری حضرت امام (ره) از منظر رسانه‌های بین‌المللی انجام می‌شود. ژرژ درباره این دیدار می‌نویسد: «اکنون ما در حضور آیت‌الله در اتاقی ۳*۲ متر و در خانه‌ای هستیم که در دورترین قسمت نجف واقع است... آیت‌الله خمینی با چهره‌ای لاغر که محاسنی سفید آن را کشیده‌تر می‌کرد، با بیانی متوهنه و لحنی آرام، به مدت دو ساعت با ما سخن گفت. حتی وقتی به این

خوی وحشیانه

مروری بر مفاسد دربار دیکتاتوری پهلوی

کرده است، بخشی از گزارش محرمانه «برنارد گوتلیب»، کنسول آمریکا در سال ۱۹۲۳ را نقل می‌کند که او شواهدی از وحشیگری‌های رضاخان را چنین نقل می‌کند:

«رئیس‌الوزرای فعلی، یک دهاتی بی‌سواد با خوی دهنشانه است که با هوشمندی، قاطعیت و استحکام شخصیت ذاتی خاصش که ندرتاً هاری بود که معمولاً عصبانی بود و با دیگران به تندی و پر خاشگیری مواجه می‌شد، نشستن چنین فرد ضعیف‌النفسی بر صندلی قدرت از او چهره خشنی ساخته بود که هیچ افسردگی نداشت و در مواجهه با زیردستان به شدت با هتاک و توهین برخورد می‌کرد.

رفتار و وحشیانه‌شاه به مقامات عالی‌رتبه مملکتی نیز به امری عادی مبدل شده بود. طبق گزارش‌های ثبت شده تاریخی یکی از هولناک‌ترین موارد وحشیگری شخص شاه، کتک مفصلی بود که در زندان به تیمورتاش زد، به حدی که تیمورتاش از حال رفت.

بدخلقی، تحمل نکردن کوچک‌ترین مخالفت یا انتقادی و وقاحت رفتار او را صاحب اختیار بلامنازع رعایش کرده بود و او از داشتن چنین رفتار خشن و آمرانه‌ای همچون یک «دیکتاتور نظامی» لذت می‌برد.

دکتر محمدقلی مجد در کتابش با عنوان «رضاشاه و بریتانیا» که مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی منتشر

اشغال شمال آفریقا

مروری بر پیدایش امپراتوری استعماری ایتالیا

پس از فروپاشی امپراتوری روم، منطقه ایتالیا به مناطق و شهرهای خودگردان بسیاری تقسیم شده بود (از جمله جمهوری ونیز و دولت کلیسا) ولی واحدهای مختلف سیاسی در منطقه ایتالیا در سال ۱۸۶۱، از طریق پادشاه «ویکتور امانوئل دوم ساردنی» متحد شده و کشور کنونی ایتالیا را به وجود آوردند. این حکومت تا سال ۱۹۴۶، پایدار ماند تا اینکه ایتالیایی‌ها تصمیم گرفتند یک جمهوری با قانون اساسی تأسیس کنند.

پیدایش امپراتوری استعماری ایتالیا با خرید شرکتی تجاری در شهر ساحلی «عصب» در دریای سرخ و کشور اریتره به سال ۱۸۶۹ آغاز شد. در سال ۱۸۸۲، این خرید از سوی دولت ایتالیا مصادره شد و اولین قلمرو خارجی ایتالیا به حساب آمد. در طول دو دهه بعدی سرعت اروپایی‌ها برای تصاحب آفریقا افزایش یافت که به اصطلاح «تغلا برای آفریقا» نام گرفت.

در این دوران، شاهد رقابت ایتالیا و فرانسه بر سر سرزمین‌های شمالی آفریقا و به ویژه تصرف تونس هستیم که در نهایت به تنظیم قرارداد «باردو» در سال ۱۸۸۱ و تسلط فرانسوی‌ها انجامید. این مسئله خود به کینه‌ای در روابط این دو کشور بدل شد که در قالب جنگ جهانی اول ظهور و بروز کرد. ایتالیا در سال ۱۸۹۵، اعتبار جدیدی برای توسعه نیروی دریایی خود تخصیص داد و خود را آماده حمله به اتیوپی کرد. ایتالیایی‌ها دو بار در قرن نوزدهم، در کشورگشایی ناکام ماندند و شکست خوردند؛ یک بار در نبرد دوغالی به سال ۱۸۸۷، و سپس در اولین اشغال اتیوپی در نبرد «آدوا» در سال

اخگری در کف

ماه رمضان و تأملی در وضعیت دینداری ایرانیان

حمزه عالمی

دکتر اندیشه سیاسی

دین و دینداری در جامعه ایران همواره موضوعی تأمل برانگیز برای متفکران اجتماعی بوده و شاید هواداران سکولاریسم رغبت بیشتری برای اظهار نظر در این باره از خود نشان داده‌اند. آنان اغلب با بیان شواهدی ناقص جامعه ایران را در حرکت به سوی بی‌دینی یا کاهش دینداری توصیف کرده‌اند. این ادعاها با مطالعات پیمایشی نسبتاً معتبری پاسخ داده شده است. عنوان «پیمایش ملی تدین اسلامی ایرانیان»، که دکتر محمدرضا طالبان انجام داده است و وضعیت تحولات دینداری تجربی در ایران طی سال‌های ۱۳۵۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۹، ۱۳۸۱، ۱۳۸۴ و ۱۳۸۸ مطالعه شده، معتقد است: «در ایران بعد از انقلاب اسلامی آگاهی‌های دینی مردم نسبت به گذشته بسیار بیشتر شده است. با بررسی شاخص‌های مشترک مربوط به اعتقادات، رفتارها و احساسات دینی طی سال‌های ۱۳۵۳ تا ۱۳۸۸ و ۱۳۸۸ نتیجه دست یافته‌ایم که در بعد اعتقادات اصلی دین، یعنی اعتقاد به خدا، پیامبر و معاد تغییر قابل توجهی در دینداری مردم ایران به وجود نیامده و تفاوت محسوس و معناداری وجود نداشته است. در بُعد عاطفی و احساس دینی، متوسط رو به بالا، و در بُعد اعمال و رفتار دینی، متوسط رو به پایین بوده است. به عنوان مثال در بعد رفتارهای مذهبی، شاخص نماز خواندن از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۸۸ با شیب ملایمی کاهش پیدا کرده است.»

همچنین سرپرست مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) معتقد است: «وقتی بر اساس پیمایش‌های علمی از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۹۵ برخی شاخص‌های مشترک مربوط به

اعتقادات را مورد بررسی قرار می‌دهیم به این نتیجه دست می‌یابیم که در حوزه اعتقادات اصلی دین، بیشتر شاهد ثبات در دینداری مردم ایران هستیم تا تغییر.» البته در ادامه این آمار، روند کاهش عواطف مذهبی و به ویژه انجام اعمال دینی مشهود است، اما این میزان به آن اندازه نیست که از کاهش معنادار دینداری در جامعه ایران بتوان سخن گفت.

نگاهی دوباره به این نتایج و چند نکته
با وجود اینکه شواهد پیمایشی فوق، ادعای کاهش معنادار و چشمگیر دین‌داری در جامعه امروز ایران را رد می‌کند، اما اهمیت این موضوع ضرورت تأمل ژرف‌تر در آن را ایجاب می‌کند. اولاً شواهد فوق زنده بودن احساسات مذهبی و دینی را تأیید می‌کند، اما در بُعد رفتاری و انجام اعمال دینی گویای ضعیف بودن این مهم در جامعه هستند. ثانیاً مدارک تجربی و پیمایشی نمی‌توانند فهمی از روندهای فکری کلان جامعه که به یقین دینداری را تحت الشعاع قرار می‌دهد ارائه کنند و ثالثاً شواهد فوق به معنای نیندیشیدن به تهدیدات پیش‌روی دینداری در جامعه امروز ایران نیست.

بر این اساس با ملاحظه مطالعات تجربی فوق و دیگر شواهد و قراین و به ویژه روندهای فکری تأثیرگذار بر الهیات جامعه امروز ایران، می‌توان مسائل ذیل را در این زمینه تذکر داد:

۱- اگر تأثیرگذارترین عامل بر دینداری در جامعه امروز را فضای مجازی بدانیم، بی‌راه نگفته‌ایم. امروزه فضای مجازی خلوت را از بسیاری افراد ربوده است و در این زمینه تفاوتی میان انسان ساکن در مناطق سنتی و روستایی-که بیشتر تهدیدات کمتری علیه دین‌داری در آن محیط بود- با انسان ساکن در کلان‌شهرها نیست. فضای مجازی انسان را از مکان و زمان تهی می‌کند و خلوتی که پیشتر با احساسات دینی پُر می‌شد، اکنون با

سرگرمی در دنیای مجازی سیراب می‌شود. حال اگر پایگاه‌ها و شبکه‌های منافی عفت و خلاف مذهب را هم در نظر بگیریم، مشکل عمیق‌تر می‌شود، به این ترتیب هر چند فضای مجازی می‌تواند به مثابه ابزاری جهت تبلیغ دینی استفاده شود، اما ویژگی ذاتی و نوع ساختار آن بیشتر به گریز از دین می‌انجامد.

۲- نیاز به معنویت و دین امری فطری است و هیچگاه به خاموشی نمی‌گراید، اما در شرایطی که فضای مجازی انسان‌ها را به خلوتی از سرگرمی سوق می‌دهد، انتخاب نوع دین، منابع و مراجع در اینجا شمار زیاد افرادی را که دغدغه‌های فرهنگی و دینی ندارند، کنار می‌گذاریم و سخن درباره کسانی است که اتفاقاً انگیزه‌های فرهنگی و دینی دارند. این افراد با چه الهیاتی در فضای مجازی مواجه هستند؟ روشن است که دنیایی از آموزه‌های مختلف معنوی همچون عرفان‌های الحادی، الهیات اومانیستی، الهیات پست مدرن و... در این فضا در معرض انتخاب فرد قرار دارند و فعالیت هر چند گسترده مبلغان دینی در فضای مجازی نیز نمی‌تواند تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر این انتخاب داشته باشد. دین در حوزه اجتماع است که زنده می‌ماند و شاید فلسفه توجّه اسلام به اجتماع و جماعات نیز در این موضوع ریشه داشته باشد. دین به مثابه «صراط»، زمانی می‌تواند زنده باشد که «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» شکل گیرد.

۳- وابستگی احیای دین به اجتماعات دینی در دنیای واقعی تنها یک مقدمه است. آنچه مهم است، طرح مباحث جدید و پاسخگویی به آنها در محافل دینی است. بخشی از رونق محافل دینی در طول تاریخ تکیه بر احساسات و عواطف بوده است، اما پیشتر اگر احساسات معنوی بر انگیزه می‌شد، مراجع دینی مشخصی

در یک مواجهه واقعی و در محیطی اجتماعی به این احساسات پاسخ می‌داند، اما امروزه با برانگیختن احساسات معنوی، بدون ورود به مسائل جدید، می‌توان انتظار داشت که گرایش به منابع و مراجع کاذب در فضای مجازی افزایش یابد، چه اینکه این مراجع کاذب، اغلب دینی غیر تکلیف‌آور و با تأکید بر کفایت انسان‌دوستی و عشق به خود و دیگری و به طبیعت و هستی تبلیغ می‌کنند و شریعت و احکام دینی را پایان یافته می‌دانند.

مسائل جدید چیست؟

پاسخ مشهور این است که مسائلی همچون مسائل زیست محیطی، فضای مجازی، حقوق بشر، حقوق زن و... جزء مسائل نوظهور هستند که الهیات یک جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند. می‌توان به این مسائل شمار بیشتری افزود و اساساً موضوعات کلانی همچون علم، فرهنگ، هنر، سینما و... همواره مسائل جدیدی در حوزه دین و الهیات برمی‌انگیزند، بنابراین باید آنچه را که سبب ظهور مسائل بدیع و نو می‌شود، ملاک دانست و آن شک و شبهه است. اساساً نیروی پیش‌برنده عناصر فرهنگی و معنوی را شک و تردید تشکیل می‌دهد و نمی‌توان از گسترش معنویت و احیای فرهنگ دینی سخن گفت و شک و شبهه را سرکوب کرد. چنین رویکردی سبب تولید «کلام جدید» می‌شود. کلام جدید در دنیای مسیحیت کنونی که توانسته است مسیحیت تاریخی را با همه خلأهای خود در جوامع سکولار و دین‌گریز غرب حفظ کند، در محیطی آکنده از شک و شبهه این موفقیت را کسب کرده است و مجامع دینی و مذهبی اسلامی و شیعی نیز- در ایامی چنین- با استقبال از پرسشگری است که می‌تواند دینداری جامعه را در دنیای کنونی- که طبق حدیث نبوی همچون نگه داشتن آتش در کف دست است- از تهاجات فضای مجازی و نسخه‌های بدلی مصون بدارند.

آفاق

چهره پنهان سیاست - ۳۶

نفوذ ادراکی و شناختی

سیامک باقری

دکترای علوم سیاسی

البته این موضوع را باید یکی از دلایل تبیینی به شمار آورد. با این حال، اگر ورودی اطلاعات به محیط ذهنی افراد ناقص باشد و همه واقعیت‌های پدیده در محیط عینی دیده نشود یا اطلاعات غلط و نادرستی باشد، می‌تواند ادراک افراد را نسبت به یک واقعه متفاوت کند. نفوذ ادراکی یا شناختی بر چنین پایه‌هایی استوار است؛ یعنی رخنه و تأثیرگذاری بر نظام برداش و ذخیره‌سازی اطلاعات افراد. اهمیت این نفوذ در این است که با تغییر دریافت‌ها و باورهای حریف، بهتر می‌توان عملیات فریب را اجرا کرد تا با متقاعد کردن او به تغییر رفتار سیاسی مورد دلخواه باید از محیط روان‌شناختی و ذهنی نخبگان، تصمیم‌گیرندگان و مردم عبور کرد.» (موسوی‌نیا، ۱۳۹۲: ۴۳) در صورتی که نظام ادراکی و محاسباتی بازیگر هدف بر اثر فناوری‌ها و تکنیک‌های نرم به اشتباه بیفتد یا دچار اختلال و تغییر شود، اراده او نیز تحت تأثیر قرار گرفته و در نتیجه رفتار او به نحو دلخواه تحت کنترل خواهد آمد یا تغییر خواهد کرد. به تعبیر رهبر معظم انقلاب، «وقتی دستگاه محاسباتی دچار اختلال شد، از داده‌های درست، خروجی‌های غلط به دست خواهد آورد؛ و تجربه‌ها هم به درد او نخواهد خورد.» (۱/۱۳۹۲/۵)

اکنون می‌توان فهم و معنای بهتری از نفوذ ادراکی پیدا کرد. نفوذ ادراکی مجموعه اقدامات و تکنیک‌های گفتاری و رفتاری برای تأثیرگذاری به فرآیندهای ذهنی جامعه هدف نسبت به یک یا چند پدیده و هدایت فکری و محاسباتی آن جامعه به مسیر مورد دلخواه است.

ادراک انسان نقش بسیار مهمی در شناخت نوع رفتار، تفسیر محیط خود و نحوه تصمیم‌گیری او دارد. ادراک فرآیندی است که طی آن افراد برداشت‌های حسی‌شان را سازماندهی و تفسیر می‌کنند تا بتوانند محیط اطراف‌شان را درک کنند. (رایتزر، ۱۳۹۸: ۱۷) نکته اساسی رابینز این است که افراد واقعیت‌ها را آن گونه که در محیط هست، نمی‌بینند، بلکه آنچه می‌بینند ابتدا تفسیر کرده و سپس آن را به مثابه واقعیت می‌پذیرند. با این تعریف می‌توان نتیجه گرفت، ادراک فرآیندی شناختی است که افراد، به وسیله آن، شناخت‌ها و برداشت‌هایی را که از خود، دیگران و محیط دارند، تنظیم و تفسیر می‌کنند و به آنها معنا می‌بخشند. در این میان، احساس (حواس پنج‌گانه) اولین گام برای ادراک است؛ مرحله‌ای است که داده‌ها یا اطلاعات خام در محیط عینی برای فرد فراهم می‌شود. گام بعدی ادراک در محیط ذهنی رخ می‌دهد که در این فرآیند ادراک و شناخت صورت می‌گیرد و در گام آخر به صورت رفتار در محیط عینی بازتاب می‌یابد.

بر اساس فرآیند مزبور پاسخ این پرسش که «چرا با وجود مشابه بودن نظام ادراک در همه انسان‌ها، شاهد برداشت و شناخت متفاوتی از یک واقعه یا واقعیت داریم؟» حاصل می‌شود و آن میزان دسترسی افراد به اطلاعات است که

سیاست نامه

سیدمحمدکاظم یزدی - ۲۷

مشروطه و بحران رهبری

فتح‌الله پریشان

دبیر گروه اندیشه

بدون تردید، انقلاب مشروطیت از مهم‌ترین تجارب تحول‌خواهی اجتماعی و نقاط عطف رخدادهای تاریخ معاصر ملت ایران است که واجد درس‌ها و عبرت‌های فراوانی است. جالب است که امام خمینی (ره) در ایجاد و پیروزی انقلاب اسلامی و بنیانگذاری و تأسیس نظام جمهوری اسلامی از این تجارب گرانبها بیشترین بهره را بردند و توانستند نظام مردم‌سالاری دینی را پایه‌گذاری کنند؛ اما قصه واقعی مشروطه چیزی جز توسعه و تحول‌خواهی و عدالت‌طلبی مردم ایران نیست. محدود کردن قدرت استبداد داخلی و تحدید حمایت‌های استعمار خارجی از آن، چاره راهی بود که ملت ایران برای برون‌رفت از مشکلات تشخیص داد. نتیجه این چاره‌اندیشی ملی انقلاب مشروطیت را رقم زد و ملت ایران توانست استبداد چند هزار ساله‌ای را که در آن ایام در چنگال استعمار نیز گرفتار آمده بود وادار کند تا با دست خویش محدود بودن و مشروط بودن قدرت خود را امضا کند؛ اما سیر تحولات پس از پیروزی نشان می‌دهد، اگرچه مشروطیت به مفهوم یاد شده و به عنوان یک آرمان، هیچگاه شکست نخورد و همواره وجهه همت ملت ایران بود، اما در عمل، مطالباتی که از اقدام ۱۲۸۵ (ه.ش) مورد انتظار بود برآورده نشدند و می‌توان گفت از جهاتی، وضع از گذشته هم بدتر شد؛ به گونه‌ای که آخوندخراسانی در نامه‌های خطاب به مسئولان کشور، آنان را ملامت کرد که استبداد مرکبه‌ای که شما ایجاد کردید، از استبداد مفرده قبل از نهضت به مراتب بدتر است.^۱ حال این پرسش مهم مطرح می‌شود که چرا ملت ایران با وجود دست زدن به انقلاب مشروطه و موفقیت نسبی در کوتاه کردن دست استبداد و استعمار، در مرحله ثمره و میوه‌چینی آن پس از پیروزی نتوانست اهداف انقلاب مشروطه را محقق و نهادینه کند؟ پاسخ جامع به این پرسش کلان نیازمند آسیب‌شناسی جامع از انقلاب مشروطیت است و چنین کاری در حوصله این یادداشت نیست؛ اما اگر بخواهیم به نکته‌ای کلیدی و مهم که در رقم خوردن آن سرنوشت نقش اساسی داشت به اجمال اشاره کنیم، قطعاً موضوع رهبری مشروطه است. مشروطه هم با بحران رهبری مواجه بود و هم نتوانست در بزنگاه مشروطه خوب و مؤثر هدایت و رهبری شود. رهبران مشروطه دچار دو غفلت مهم شدند: یکی اینکه در تبیین شفاف اهداف انقلاب و تفسیر ایدئولوژی آن، اقدام درخسوری صورت نگرفت. دیگر اینکه در آن روزگار هم تمدن غرب در پی آن بود که گفتمان خود را بر دیگر کشورهای جهان مسلط کند و گفتمان او در ایران نیز نمایندگان داشت که غرب در پی سپردن مدیریت کشور به آنها بود؛ ولی ظاهر از سوی رهبران مذهبی توجه لازم به این موضوع نشد. چرا؟ چون رهبران آن انقلاب، اولاً متعدد بودند و ثانیاً نامتمرکز بوده و در دو مکان دور از هم، تهران و نجف مستقر بودند. همین تکرر و عدم تمرکز، خود یکی از منافع مهم آسیب‌پذیری شد. با وجود این، آنان در مجموع، به خوبی از عهده بسیج ملی برای مقابله با مداخله بیگانگان از جمله حمله روس‌ها و وادار سازی نظام سیاسی به تسلیم برآمدند.

۱- سیدمصطفی تفری، بحران رهبری در مشروطه، پایگاه اطلاع رسانی حضرت آیت‌الله العظمی خاмене‌ای.

سیطره تجارت بر هنر!

چرا با وجود انبوه VODها، کاربران محتوای خوبی یافت نمی‌کنند؟

کارگردانان بزرگ که در رسانه‌های ملی سابقه خوبی داشته‌اند، در ساخت تولیدات برای بسترهای بر خط ناموفق بوده‌اند. شاید یکی از دلایل آن این باشد که برای ساخت تولیدات شبکه نمایش خانگی، به دلیل تفاوت خطوط قرمز، با دم‌دستی‌ترین شوخی‌ها می‌توان بازی کرد و این کارگردانان انتظار دارند که تولیدات سطحی‌شان مورد توجه مخاطب قرار گیرد! اما در رسانه‌های ملی به دلیل تفاوت خطوط قرمز، ذهن‌ها خلاق شده و به شوخی‌ها و مفاهیم عمیق‌تری نیاز است. این شاید از موهبت خطوط قرمز باشد که سازندگان را ناخواسته خلاق کرده است!

جنگ VODها یا همان بسترهای نمایش بر خط ویدئو و به عبارتی شبکه‌های نمایش خانگی، روز به روز در حال بالا گرفتن است. سرمایه‌گذاران بسیاری مشتاق حضور در این عرصه شده‌اند و بسیاری از تولیدکنندگان حاضر به اکران نخست تولیدات سینمایی خود در این بسترها هستند و این نشان از سود بالای این کسب‌وکارها دارد؛ اما آیا نباید فکری به حال وضع بی‌سامان این ارائه‌دهندگان کرد؟ از محتوای پوچ، انحصار، هزینه نامتعارف، رعایت نکردن حقوق کارساز و... تا حتی نمایش تبلیغات در نسخه‌های پولی که خلاف قانون است، نشان می‌دهد نهاد ناظر بر این رسانه‌ها، باید دقیق‌تر عمل کرده و کمی به فکر حقوق کاربران هم باشد.

وجود و رشد چنین شبکه‌هایی بسیار خوب است، اما مشکل جایی است که با وجود حداقل ۱۰۰ شبکه، بازهم در تعطیلات نوروز، کاربر باید به دنبال محتوایی باشد که جدید، سرگرم‌کننده و... باشد و خارج از چارچوب تاکشوها و مسابقات تکراری، بتواند برای ساعتی سرگرم شود، که متأسفانه در حال حاضر این‌طور نیست و با انبوهی از محتوای تکراری و کپی‌شده مواجه است و در نهایت این جنگ، تنها یک بازنده دارد و آن، کاربری است که با وجود پرداخت هزینه، چیزی نصیب نشده است.

کنید با ارائه‌دهندگان این خدمات در کشورمان و هزینه‌هایی که برای اشتراک دریافت می‌کنند، در صورتی که تقریباً تمام خدمات‌دهنده‌های کشورمان در این حوزه، فقط یک گردآوری کننده سرریال‌ها و فیلم‌های سینمایی خارجی هستند و حتی در معروف‌ترین ارائه‌دهندگان هم، تعداد تولیدات ساخته شده در مقایسه با تولیدات نتفلیکس بسیار کم است!

اما مهم‌تر از هزینه ریالی که برای تماشای محتوای این رسانه‌ها می‌دهیم، هزینه مخربی است که بیشتر تولیدات این رسانه‌ها بر خانواده تحمیل می‌کنند! آرایش‌های غلیظ و پوشش خارج از عرف، روابط نامتعارف و... همگی از تأثیرات سوء استفاده از این رسانه‌هاست. هزینه‌ای که پنهانی در حال پرداخت آن هستیم و اثرات آن را در آینده مشاهده خواهیم کرد.

بارها به تجربه ثابت شده است که بسیاری از

به تعداد آنها افزوده شود! البته شاید بگویید افزایش تعداد ارائه‌دهندگان خدمات تلویزیون اینترنتی سبب کاهش انحصار و در ادامه کاهش قیمت و رقابتی شدن بازار شود، اما آنچه تاکنون دیده‌ایم، تأثیر نداشتن رقبا بر قیمت بوده است و بارها دیده‌ایم که هر چند ماه یک بار، ناگهان قیمت‌های اشتراک این بسترها دو برابر شده است! اگر قیمت بدون تخفیف را در نظر بگیریم که باید گفت قیمت‌گذاری در این رسانه‌ها فاجعه است و آیا نهادی برای نظارت بر قیمت‌های آنها نیست؟ گران‌فروشی این بسترها را چه نهادی می‌سنجد؟

هزینه چنین بسترهایی در دنیا با توجه به موقعیت جغرافیایی متفاوت است. برای نمونه، شبکه نمایش نتفلیکس که تعداد فیلم و سریال‌های موجود در آن قابل مقایسه با نمونه‌های داخلی نیست، برای کشورهای اطراف ما مانند ترکیه و یا هند، ماهانه هزینه‌ای برابر با ۵۰ هزار تومان می‌گیرد! مقایسه

محمد صالح نادری

دبیر گروه رسانه

نوروز امسال را می‌توان اوج تلاش شبکه‌های نمایش خانگی برای جذب مخاطبان جدید دانست. بسترهایی که روز به روز بر تعدادشان افزوده می‌شود و هر کسب‌وکار جافاده‌ای، به دنبال ایجاد یک رسانه تعاملی در کنار تجارت اصلی خود رفته است، از ایرنسل و همراه اول و صداوسیما گرفته تا سوپرمارکت‌های زنجیره‌ای، همگی به دنبال به دست آوردن بازار شبکه‌های نمایش خانگی هستند! اما آیا واقعاً مخاطبان به این تعداد از شبکه‌های نمایش خانگی نیاز دارند؟

حدود ۳۰ سال پیش، تلویزیون با دو شبکه تنها ابزار سرگرمی مردم بود که در کنار اخبار، مجموعه‌های نمایشی هم برای مخاطبان پیش می‌کرد، اما امروز رسانه ملی حدود ۳۰ کانال تلویزیونی دارد و علاوه بر آن مخاطبان می‌توانند برای سرگرمی به حدود ۱۰۰ بستر نمایش خانگی مراجعه کنند! اگر دسته‌بندی‌ها و کانال‌های ایجاد شده در بسترهای نمایش خانگی را حساب کرده و به ۳۰ کانال رسانه ملی اضافه کنیم، حدود ۱۰۰ کانال و دسته‌بندی برای مخاطبان وجود دارد! هدف ما از این نوشتار، پرداختن به دلایل سوق دادن مردم به شبکه‌های نمایش خانگی نیست، اینکه چرا رسانه ملی با وجود این تعداد کانال و برنامه در جذب مخاطبان خود، عالی عمل نمی‌کند در جای دیگری باید بررسی شود و بسترهای نمایش خانگی بر خط، از این ضعف و غفلت به خوبی استفاده کرده و در حال ساخت برنامه برای جذب مردم هستند.

نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد، این است که سودی که به جیب متولیان بسترهای نمایش خانگی می‌رود آنچنان زیاد است که سبب شده روز به روز

نکته گرام

امیرعبداللہیان، وزیر امور خارجه: اگر مکتی در روند مذاکرات وین برای لغو تحریم‌ها دیده می‌شود، به دلیل زیاده‌خواهی طرف آمریکایی و ایستادگی جمهوری اسلامی ایران در کسب عالی منافع ملت و رعایت خطوط قرمزهاست. هرگز زیر بار زیاده‌خواهی آمریکا نخواهیم رفت. توافق دست‌یافتنی است اگر آمریکا واقع‌بینانه رفتار کند.

بهادری جهرمی، سخنگوی دولت: برای چهار ماه متوالی نرخ رشد نقدینگی کاهش یافته و ۹۶ م.ت از اوراق فروخته شده در دولت قبل تسویه شده است. تورم نقطه‌ای از ۴۳/۷ در شهریور به ۳۴/۷ در اسفند ۱۴۰۰ رسید. اینها همگی نشان از شروع بهبود شاخص‌های کلان اقتصادی دارد.

سیداحسان خاندوزی، وزیر اقتصاد: اقتصاد قوی، از طریق فرصت‌شناسی داخلی و خارجی، ممکن می‌شود که تاکنون کشور در آن ضعف جدی داشت. خوشبختانه امروز پیشنهاد وزارت اقتصاد برای تشویق ورود سرمایه و ارز از خارج به ویژه کشورهای همسایه، از طریق کاهش میزان حداقل سرمایه سپرده و افزایش سال‌های مجوز اقامت در دولت تصویب شد.

علی عبدالسلام المعجری، کاربر بیتی در فضای مجازی: دشمن می‌خواست ما هفت شب مقاومت کنیم؛ ولی خدا آن را هفت سال قرار داد. هفت سال یمن در زندان توطنه! نکته عجیب سکوت جهان است به جز وفاداران مثل ایران و حزب‌الله، عجیب‌تر اینکه به لطف خدا ما پیروز شدیم، این پیروزی بر دوستان مبارک.

فانیال معمار، فعال رسانه‌ای: اگر کسی پرسید بی‌اثر کردن تحریم‌ها دقیقاً یعنی چه؟ بگویید دشمن با تمام توانش، کشورمان را تحریم کرد، اما با وجود همه این تحریم‌ها، ایران اسلامی ما در سال ۱۴۰۰، رکورد صادرات غیرنفتی به کشورهای مختلف را با ۳۷ درصد افزایش شکست.

زینب سلیمانی، دختر شهید سلیمانی: تلفن خانه زنگ خورد. بابا بود با صدای خسته. پرسیدم افطار کردید؟ گفتند بچه‌ها برانیم در قرارگاه افطار آماده کردند، اما نرفتم و در خط ماندم و بارز منده‌سفره انداختیم و نان پنیر مختصری خریدیم. گفتم چرا قرارگاه نرفتید؟ گفتند «می‌ترسم در غیبتم مظلومی با زبان روزه، اسیر و یا شهید شود.»

افشین علا، شاعر معاصر: فکر می‌کردم تنها خط قرمز اینستاگرام، نام و یاد قهرمان اسطوره‌ای ملت ایران سپهبد شهید قاسم سلیمانی باشد؛ اما گویا به موازات شکست‌ها و ناکامی‌های پیاپی غرب در منطقه و جهان، بر خطوط قرمز اینستاگرام نیز افزوده می‌شود! دقایقی پیش، شعری که در حمایت از دفاع مشروع ملت مظلوم یمن در برابر متجاوزان سعودی سروده بودم، از اینستاگرام حذف شد، آن هم با اتهام ترویج خشونت! چه طبع لطیف و دل‌نازکی دارند گردانندگان اینستاگرام!

رضا سراج، کارشناس مسائل راهبردی: با اقدام روسیه و برخی کشورهای دیگر برای تجارت با پول ملی، دلار در حال از دست دادن سیطره کامل خود بر معاملات جهانی است. این ابتکار آغاز روند افول دلار بوده و باعث حفظ ارزش پول ملی کشورها خواهد شد. ایران با قرار گرفتن در این روند می‌تواند به مزایای زیادی برسد.

رسانه

سواد رسانه‌ای چیست؟

و رفتارشان شکل می‌دهند. قدرت رسانه‌ها در این است که مخاطبان ناخودآگاه، با یک دیدگاه، رفتار و گفتار به خصوص هماهنگ می‌شوند. آنها باید بیاموزند که رسانه‌ها پروپاگاندای طیف‌ها و جریان‌های وابسته به آنها هستند. در واقع، سواد رسانه‌ای را می‌توان معیاری از توانایی و قابلیت فردی در درک مستقل رسانه دانست. اکنون در عصر اطلاعات و فنوری‌های ارتباطات به سر می‌بریم. در این میان، وجود سواد رسانه‌ای حکم می‌کند که در چنین فضایی، مخاطب دارای حداقل توانایی مستقل و مستقیم از درک خوراکی و خروجی رسانه‌ها باشد. بنابراین مجموعه‌عاملی که این استقلال ادراکی را به وجود می‌آورد، سواد رسانه‌ای نام می‌گیرد. سواد رسانه‌ای هم تنها به مخاطب مربوط نمی‌شود، بلکه کارگزاران رسانه‌ها را هم مخاطب خود قرار می‌دهد.

از سواد رسانه‌ای تعاریف‌های متعددی ارائه شده است. ما در این ستون قصد داریم بیشتر با سواد رسانه‌ای و زوایای آن آشنا شویم که در شماره‌های پیش‌رو به امید خدا به این مقصود خواهیم رسید. به عقیده برخی کارشناسان، سواد رسانه‌ای شامل تحقیق، تحلیل، آموزش و آگاهی از تأثیرات رسانه‌ها (رادیو، تلویزیون، فیلم، موسیقی، مطبوعات، کتاب و اینترنت) بر روی افراد و جوامع است. یکی از اهداف اصلی سواد رسانه‌ای آگاه کردن و سعی در کم کردن تأثیرات منفی رسانه‌ها بر روی کودکان، دانش‌آموزان و جوانان است. آنها باید درک کنند که هر روز به وسیله رسانه‌ها به منظور خرید کالا و پیام‌های گوناگون مورد تهاجم دائمی قرار دارند. آنها باید دریابند که اهداف رسانه‌ها چیستند و چگونه بدون آنکه خود بخواهند به طور زیرکانه به افکار، کردار

سایر

حسابت خالی نشه!

خواهیم کرد.

سن هرکرای بزرگ‌ترین شرکت‌های دنیا به ۱۵ سال رسیده است و یک نوجوان ۱۵ ساله از ضعف غول‌های فناوری استفاده کرده و سرویس‌های آنها را با اختلال مواجه می‌کند و اینکه فکر کنیم ما از غول‌های فناوری آگاه‌تر هستیم و کاملاً بر امنیت فضای مجازی و سایر مسلطیم، خیال باطلی است. خطر در کمین ماست، همه ما پیامک‌های هشدار پلیس فتا را دیده‌ایم و امروزه کلاهبرداری‌های سایبری، شدت بسیاری یافته‌اند.

اگر نگران هک شدن حساب‌های خود یا خالی شدن حساب بانکی خود هستید، پیشنهاد می‌کنیم این ستون را در شماره‌های آتی پیگیری کنید.

دانش بنیان

آب، گوارا

حذف آرسنیک موجود در آب

آلودگی آب‌های زیرزمینی به آرسنیک، اغلب به علت مجاورت آب با بسترهای حاکی حاوی آرسنیک یا ورود فاضلاب‌های صنعتی با میزان آرسنیک بالا به آب‌های سطحی یا زیرزمینی است. سازمان بهداشت جهانی، آرسنیک را جزء عوامل سرطان‌زا معرفی کرده و به همین دلیل حساسیت‌ها روی حذف آن از آب آشامیدنی

بسیار افزایش یافته است. حال یک شرکت دانش بنیان ایرانی با دستیابی به دانش فنی ساخت جاذب‌های پایه نانو آهن، سیستم‌های تصفیه آب‌های آلوده به آرسنیک را ارائه می‌کند و تاکنون بیش از ۱۰۰ واحد حذف آرسنیک در مقیاس‌های مختلف راه‌اندازی کرده است.

پژواک

توییتر را پاک کنید!

میلیاردر آمریکایی صاحب توییتر شد!

«ایلان ماسک» مدیر عامل تسلا حدود ۱۰ درصد از سهام شرکت توییتر را خریداری کرده و با این کار به بزرگ‌ترین سهامدار این شبکه اجتماعی مبدل شده است. ارزش این سهام نزدیک به ۳ میلیارد دلار است. ایلان ماسک از ثروتمندترین افراد دنیاست که فناوری‌های توسعه داده شده در شرکت‌های زیرمجموعه او علاوه

بر خدمات ظاهری، در صنایع نظامی و جنگی هم به کار می‌رود و منشأ بسیاری از کشتارهاست. ورود رسمی او به رسانه احتمالاً با هدف مسموم‌سازی و گمراه کردن بیشتر افکار عمومی انجام خواهد شد.

نرم افزار

روی خط

بازی برخط ایرانی

«روی خط» یک بازی برخط ایرانی است که به وسیله استودیو اکسیر منتشر شده است. این بازی یک معضل اجتماعی را در قالب طنز و کارتون به تصویر می‌کشد و شخصیت‌های داخل بازی توجهی بیش‌ازحد به تلفن همراه خود دارند؛ همین موضوع مشکلاتی را برای آنان به وجود می‌آورد که بازیکن باید مشکلات را حل کند.

این بازی به سبک فکری و اکشن با موضوع فرهنگی استفاده متعارف از تلفن همراه دارای مراحل رقابت آنلاین و مراحل آفلاین است. این بازی دارای پیام‌رسان داخلی اختصاصی به منظور چت با بازیکنان این بازی و بازی‌های دیگر این شرکت است.

یادداشت

واقعیتی که منکرش می‌شدند

ثنا مهدوی

خبرنگار فرهنگی

«اگر یک نهر فاضلاب را بخواهید تمیز کنید، شیر آب زلال را در آن باز نمی‌کنید، چون اینطوری بر حجم آن فاضلاب اضافه می‌کنید. برای اینکه بخواهید نهر آلوده را پاک کنید، باید برای آن تصفیه‌خانه درست کنید؛» اینها سخنان هنرمند فقید زنده‌یاد فرج‌الله سلحشور است که سال‌ها پیش در مورد انحراف در سینمای ایران بیان کرد؛ اما به مذاق بسیاری از سینماگران و حتی تعدادی از رسانه‌ها خوش نیامد و تا توانستند به او تاختند. البته این اولین بار نبود که چنین موضوعاتی جسته و گریخته مطرح می‌شد، اما انگار برخی ترجیح می‌دادند که طرح این موضوعات در نطفه خفه‌شود!

اما چند روز پیش بود که دستیار دوم یک کارگردان در صفحه شخصی خود در توییتر، از رفتارهای نادرست بازیگر یک مرد در پشت صحنه فیلمی خبر داد. ادعایی که موجی از واکنش‌ها از سوی کاربران اجتماعی و سینماگران را در پی داشت. هر چند قطعاً هر حرفی نمی‌تواند تا ثابت شدن آن، مورد اطمینان و قضاوت باشد، با این حال اصل این ماجرا همانطور که اشاره شد چند سال پیش از زبان افرادی همچون سلحشور مرحوم مطرح شد، ولی تنها به او تاختند و با اینکه شاید همان زمان هم از این واقعیت باخبر بودند، اما منکر شدند.

ولسی حالا که دیگر طبل رسوایی با صدایی بلندتر به صدا در آمده، جمعی از زنان دست‌اندرکار سینما در اعتراض به خشونت علیه زنان در این عرصه بیانیهای صادر کردند؛ بیانیهای که خودش نیز واکنش‌های بسیاری را در پی داشت. یکی از اولین واکنش‌ها مربوط به اظهارات یک نویسنده خانم بود که در آن گفته، مدتی قبل این موضوعات را مطرح کرده؛ ولی به او گفته‌اند: «خفه شو!»

به هر حال، در اینکه گاهی اوقات تعصبی و شاید عمدی با چنین موضوعاتی در یک صنف برخورد می‌شود، شکی نیست؛ اما در جمعی مانند سینماگران که عمری داعیه دفاع از حقوق زنان را داشته‌اند، خیلی زشت است که سال‌ها در مورد آنچه می‌دانسته‌اند، سکوت کنند، یا خودشان را به آن راه بزنند.

حالا کار به جایی رسیده که خود سینماگران و منتقدان که دیروز منکر فساد در بخش‌هایی از سینما بوده‌اند، معترض رفتارهای نادرست در برابر زنان شده‌اند که البته اعتراض درست و بجایی است. قطعاً ریشه دواندن فساد اینچنینی، مختص یک سال و دو سال نیست و پیشینه چندین ساله دارد و همین باعث می‌شود، نوک پیکان انتقاد تنها به سوی سینماگران نباشد، بلکه نهادهای متولی نظارت بر تولیدات فرهنگی نیز باید حالا جوابگو باشند که چرا پیش از این به صورت جدی‌تر این معضلات را حل نکرده‌اند؛ مانند آنچه امروز و پس از مرگ سهراب شاهدش هستیم که رئیس سازمان سینمایی با توجه به این حواشی اخیر، دستور داده است که «شورای اخلاق حرفه‌ای سینما» ایجاد شود.

این نکته را هم نباید فراموش کرد که سکان این پالایش و تصفیه، باید در دست خود سینماگران-به ویژه زنان-باشد تا هم از حرم هنر بهتر دفاع کنند و هم اگر فرداروزی دوباره کسی، مانند مرحوم سلحشور دلسوزانه نسبت به این دمل‌ها هشدار داد، دوباره به او تازند و به جای حل مسئله، منکر آن نشوند.

چندان برای جامعه آشنا نباشد، ارائه دهد. در بسیاری از فیلم‌های دفاع مقدسی، وقتی محوریت با یک شهید است، بقیه کاملاً به حاشیه می‌روند، اما در «موقعیت مهدی» اینطور نیست. با شیرینی و جذابیت خاصی، شخصیت سردار شهید حمید باکری (قائم مقام لشکر عاشورا) به تصویر کشیده شده است؛ شخصیتی که وحید حجازی‌فر، خیلی خوب توانسته است از عهده ایفای نقش آن بر بیاید. پرده «امن مهدی باکری نیستم» نیز یکی از روایت‌های اثرگذار و قشنگی است که به همین نکته اشاره دارد؛ اینکه مهدی در محوریت فیلم است، اما بقیه شخصیت‌ها به هیچ عنوان در حاشیه قرار نگرفته‌اند.

دو تذکر

اما یک نکته که نمی‌توان آن را ضعف جدی کار در نظر گرفت، اما شاید برای بسیاری سؤال شده باشد، این است که چرا با اینکه صدای واقعی مکالمه بیسیم شهید مهدی باکری در دسترس بوده و اتفاقاً به‌کارگیری آن می‌توانست جزء نقاط عطف کار به شمار آید، از صدای خود شهید استفاده نشده است؛ مثل سکانسی که شهید باکری در پشت بیسیم به سردار شهید احمد کاظمی-که اصرار به عقب آمدن مهدی از منطقه درگیری داشته- می‌گوید: «کاش تو هم اینجا بودی و می‌دید چه جای باصفایی است!» این قسمت هرچند به درستی و واقعی نشان داده شده، اما توانسته است حال و هوای خاص و عرفانی فرمانده شهید لشکر عاشورا را در آخرین دقائق حیات دنیوی‌اش، به خوبی به مخاطب منتقل کند و تا حدی ضعف بازی حجازی‌فر در این سکانس مشهود است. صدای ماندگاری که بعد از شهادت شهید حاج قاسم سلیمانی، در فضای مجازی و از قول او دست به دست چرخید و توانست دل‌های بسیاری را با دو شهید و رفیق دل‌باخته، شهیدان احمد کاظمی و مهدی باکری همراه کند.

نکته دیگر هم اینکه، اصرار کارگردان بر اینکه تقریباً کل فیلم را با زبان آذری و با زیرنویس فارسی به مخاطب عرضه کند، باعث تمرکز بیش از حد مخاطب بر روی متون زیرنویس و جاماندن از تصویر شده و در کل این روش، مناسب آثار ملی و قهرمان ملی در سینما نیست.

در نهایت، آنچه همیشه پس از دیدن فیلم‌های دفاع مقدسی تداعی می‌شود، به یادآوردن مردانی است که اگر دریاها مُرُکب شوند و درختان قلم و دوربین‌ها روایتگر، تنها قطره‌ای از دریای مردانگی و دل‌آوری‌های‌شان را می‌توان به تصویر کشید.

نگاهی به فیلم موقعیت مهدی، اولین ساخته هادی حجازی‌فر

نخستین روایت داستانی از «آقامهدی»

«موقعیت مهدی» اولین کار سینمایی هادی حجازی‌فر در مقام کارگردانی است که توانست در جشنواره فیلم فجر از ۱۴ مورد نامزدی، برنده پنج جایزه از جمله سیمرغ بلورین بهترین فیلم شود. فیلمنامه‌ای جذاب که با خواستگاری آقا مهدی آغاز می‌شود، خیلی خوب توانسته است بیننده را با خود همراه کند. در فیلم، شعار داده نمی‌شود و اتفاقاً این نکته، از جمله نقاط ضعف برخی از کارهای مرتبط با دفاع مقدس است که گاهی دچار شعارزدگی می‌شوند.

«موقعیت مهدی» تلاش می‌کند که در خدمت واقعیت باشد و همین گونه هم هست؛ هر چند، ابعاد شخصیتی شهیدان این مرز و بوم، به ویژه شهدای دفاع مقدس آنقدر متعالی و عجیب است که شاید بتوان با ساخت بهترین آثار نیز تنها قطره‌ای از دریای وجود تربیت‌یافته الهی آنها را به تصویر کشید، اما «موقعیت مهدی» تمام سعی خود را کرده است تا در این رابطه، دین خود را به دو برادر شهید لشکر عاشورا ادا کند و به شخصیت مهدی و حمید باکری به خصوص حتی از بُعد خانوادگی

نزدیک‌شود. البته یکی از نکاتی که در فیلم‌های دفاع مقدسی دهه ۶۰ یا ۷۰ بیشتر به چشم می‌خورد و در آثار دهه‌های بعد کمتر دیده شده، پرداختن به ابعاد عرفانی و معنوی شخصیت شهداست؛ برای نمونه، در کارهایی مثل «مهاجر» یا «دیدهبان» یا «افق» آنچه محور کار قرار می‌گرفت، ابعاد معنوی شخصیت شهدای دفاع مقدس بود و این بارزترین وجه تفاوت کارهای جنگی سرزمین ما با کارهایی است که بسیاری کشورها در مورد سربازان جنگی خود ساخته‌اند، بنابراین شاید بهتر باشد در کل به این گونه ابعاد بیشتر- البته بدون شعارزدگی- توجه شود.

روایتی متوازن از همه قهرمانان

یکی از نکات مثبت «موقعیت مهدی» این است که هر چند همان گونه که از نام فیلم می‌توان دریافت- محوریت فیلم با شخصیت سردار شهید مهدی باکری، فرمانده دل‌آور لشکر ۳۱ عاشوراست، اما بسیار جذاب و شیرین توانسته است، در خلال این محوریت داستانی، روایت‌های دیگری حتی از رزمندگان دیگر این لشکر که شاید نام‌شان هم

برداشت

قرارگاه جنگ

نگاهی به جایگاه مساجد در نبرد فرهنگی به بهانه سخنان حضرت آیت الله خامنه‌ای

مشاوره خانواده و ازدواج، محفلی برای برپایی کرسی‌های آزاداندیشی جوانان، مرکزی برای همفکری خانواده‌های یک محل درباره مهم‌ترین معضلات فرهنگی و اجتماعی آن منطقه و ده‌ها کار مشابه تبدیل شدند و هر چند برخی از این فعالیت‌ها ممکن است ماهیت اجتماعی داشته باشند، اما مجموعه این برنامه‌های منظم فرهنگی و اجتماعی، در نهایت به ایجاد نقش محوری مسجد به عنوان «کانون و مرکز فرهنگی محله» منجر می‌شود و انسجام فرهنگی جامعه را در کارزار مبارزه با شیخون فرهنگی دشمن، به دنبال خواهد داشت.

با همیمن عنوان، به محل تفریح و تربیت دینی کودکان و نوجوانان تبدیل شده‌اند و قطعاً ثمرات ارزشمندی هم داشته‌اند. در اینجا، صحبت بر سر این است که مسجد، چه برای کودکان و نوجوانان، چه برای جوانان و چه برای همه اقشار و سلاقی در یک محله و برای همه نیازهای آنها، باید یک «کانون» محسوب شده و به چشم یک مأوا و منزل به آن نگاه شود تا در نهایت، مسجد به هسته مرکزی مهندسی فرهنگی جامعه تبدیل شود. برای نمونه، مساجد علاوه بر فعالیت‌های دینی و اعتقادی که محور و شاه‌رگ فرهنگ یک جامعه هستند، می‌توانند به مرکزی برای خدمات

تقویت و انسجام فرهنگی جامعه. هر چند اشاره حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در سخنان اخیر، بر روی کارکرد قرآنی مساجد هر محله بوده، اما آنچه در اینجا قابل بحث و یادآوری است، فراتر از فعالیت‌های قرآنی و امور مستقیم دینی است؛ در واقع، سخن بر سر این است که در شرایط امروز مساجد چه نقشی در میدان مهندسی فرهنگی می‌توانند ایفا کنند؟ به بیان دیگر، چطور می‌توان مسجد را به «کانون فرهنگی محله» تبدیل کرد؟ مفهوم این سؤال، فراتر از کارهای ارزشمندی مانند ایجاد کانون‌های فرهنگی هنری مساجد است که سال‌هاست زیر نظر یک شورای عالی

حامد حسین عسکری

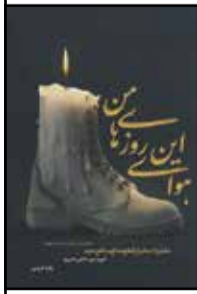
خبرنگار فرهنگی

سخنان چند روز پیش رهبر معظم انقلاب در دیدار فعالان قرآنی در آغاز ماه مبارک رمضان و تأکید ایشان بر اینکه «مساجد یک محل، هر کدام یک پایگاه قرآنی باشند»، یک بار دیگر این فرصت را پدید آورد تا اهالی فکر و فرهنگ، درباره جایگاه و کارکرد «مسجد» در مهندسی فرهنگی جامعه فکر کنند؛ در واقع، این سخن رهبر حکیم انقلاب می‌تواند فتح باب دوباره‌ای باشد برای تأمل و تعمق بیشتر درباره احیای ظرفیت مساجد برای

کتاب

هوای این روزهای من

چاپ دوم روایت فرمانده تیپ سیدالشهداء(ع)

امیرحسین حاج‌نصیری، فرمانده تیپ هجومی سیدالشهداء(ع) که بعد از رفتن دوستانش با بدنی نیمه جان برمی‌گردد تا خاطرات این قسمت از مقاومت به فراموشی سپرده نشود. کتاب «هوای این روزهای من» خاطرات امیرحسین حاج‌نصیری جانباز قطع نخاع و فرمانده تیپ هجومی سیدالشهداء(ع) در سوریه است. این کتاب بیشتر از اینکه خاطرات راوی باشد، خاطرات مقاومت در حلب، خان طومان و لاذقیه است. خاطرات ناگفته از مصطفی صدرزاده، محمدحسین محمدخانی و شهیدایی که رفتند و خاطرات‌شان را بر بردند.

جشنواره

حضور بین‌المللی

بیستمین دوره جایزه کتاب دفاع مقدس

رئیس سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس گفت: «سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس با هدف جهانی شدن فرهنگ دفاع مقدس و تکمیل رسالت خود در تبیین این فرهنگ قصد دارد در بیستمین دوره برگزاری جایزه کتاب دفاع مقدس بخش بین‌الملل را ایجاد کرده و زمینه مشارکت نویسندگان دیگر کشورها به ویژه بخش مقاومت اسلامی در این رویداد مهم را فراهم کند.» وی افزود: «سعی بر این است که در دوره بیستم با استفاده از تمام ظرفیت‌های نظام و سازمان‌های مرتبط این دوره را هر چه بهتر برگزار کنیم.»

رسانه ملی

قصه ابراهیم

سریال شبکه ۵ برای شب‌های قدر

سریال «قصه ابراهیم» که یکی از داستان‌های اصلی مجموعه «مسافران شهر» است، به کارگردانی احمد معظمی، تهیه‌کنندگی پرویز امیری و نویسندگی جابر قاسم علی، برای پخش در ماه مبارک رمضان ۱۴۰۱ در دست تولید است. این مینی سریال با بازی داریوش فرهنگ و فریا کوثری در حال ضبط است و هنرمندان سرشناس دیگری در آن ایفای نقش می‌کنند. «قصه ابراهیم» داستانی از مجموعه «مسافران شهر» است که برای پخش از گروه فیلم و سریال شبکه پنجم سیما در شب‌های قدر آماده می‌شود.

شهید حسن باقری در روزهای پس از پیروزی در عملیات فتح المبین به سرعت کار تکمیل طراحی‌های عملیات بعدی را انجام داد و مینا و هدف عملیات بعدی را آزادسازی خرمشهر و عقب راندن دشمن تا مرزهای بین‌المللی در مابقی مناطق اشغالی خوزستان قرار داد. با اجرای عملیات الی بیت المقدس طی ۲۳ روز در نهایت همه مناطق باقی مانده در اشغال ارتش عراق در استان خوزستان پس گرفته می‌شود. خرمشهر، هویزه و بسیاری از مناطق غرب کارون آزاد می‌شود و از جمله این مناطق سرزمینی پنج ضلعی به نام شلمچه است که بعدها هم محل منازعه برای دسترسی ایران به بصره در عملیات‌هایی بود که در جنوب خوزستان طراحی شد.

پیگیری راهبرد تعقیب و تیبیه متجاوز اگرچه در آن روزگار به دلیل اهمیت اقتصادی استان خوزستان دستاوردهای مهمی از نظر نظامی نصیب جمهوری اسلامی می‌کرد، اما شاید در آن روزگار کمتر کسی تصور می‌کرد که این جنگ روی یکی از بزرگ‌ترین ذخایر نفتی جهان در حال انجام است. کشفیات مخازن نفت پس از دفاع مقدس مؤید این بود که جنگ ایران و عراق روی یکی از بزرگ‌ترین ذخایر نفت جهان در حال انجام بوده است؛ اما بعد مهم‌تر ماجرا آنجایی روشن شد که دو سه دهه بعد موضوع راهگذر شرق به غرب عالم و مهم‌ترین و اقتصادی‌ترین مسیر زمینی اتصال غرب و شرق و عالم مطرح شد. چند کیلومتر از این مسیر ریلی برای اتصال خطوط ریلی ایران و عراق باقی مانده که اتفاقاً همه‌اش روزگاری منطقه عملیاتی بوده است. در توافقاتی که سال گذشته بین وزرای راه ایران و عراق صورت گرفت، کارهای مطالعاتی و اجرای عملیات پل اتصال مسیر راه آهن ایران و عراق بر روی اروند رود در مسیر شلمچه آغاز شد.

این خبر اگرچه یک خبر اقتصادی تلقی می‌شود؛ اما از دیدگاه‌هایی که بر وقایع دفاع مقدس از لحظه عقب زدن ارتش عراق در عملیات الی بیت المقدس و شروع عملیات تعقیب و تیبیه متجاوز مسلط هستند، مفهوم دیگری هم داشت. منطقه‌ای که در عملیات‌های الی بیت المقدس، رمضان، کربلای ۴ و ۵ و ۸ و در روزهای پایانی جنگ همواره محل منازعه و درگیری بود و در عملیات کربلای ۵ برای متر به متر آن ده‌ها شهید تقدیم انقلاب شد، امروز مهم‌ترین نقطه اتصال شرق و غرب عالم شده و این موضوع علاوه بر موضوع ذخایر نفتی و اهمیت حفظ متر به متر سرزمین‌های کشور، نشان دیگری بر حقانیت دفاع مقدس هشت ساله است. سرزمین شلمچه که امروز چنان اهمیت راهبردی و اقتصادی پیدا کرده، روزگاری ذره ذره خاکش مخلوط با خون و گوشت بهترین جوانان کشور شد و به اعتباری میزان استفاده از سلاح‌های سنگین از سوی دشمن در این پنج ضلعی به قدری بود که گفته می‌شود در هر سانتیمتر مربع آن چند توپ و خمپاره بر زمین آمد. به صورتی که هیچ گونه دفاع و مقاومت در آن سرزمین با عقل جور در نمی‌آمد، برای متر مترش ده‌ها شهید فدا شد و اما امروز بخشی از سرزمین راهبردی و مهم عیان شد.

رئیس سازمان جهاد خودکفایی نیروی زمینی سپاه در گفت‌وگو با صبح صادق

امروز در مسیر پیشرفت هیچ گلوگاهی نداریم

دفاع مقدس مبدأ بسیاری از تحولات مبتنی بر استقلال و خودکفایی بخش‌های گوناگون کشور بود. در این میان سپاه و ارتش به منزله نوک پیکان دفاعی کشور زمانی که از تأمین تجهیزات دفاعی از خارج از کشور عاجز بودند، به این باور رسیدند که باید به داخل تکیه کنند و ایجاد واحدهای جهاد خودکفایی اولین قدم‌های این مهم بود. کارگاه‌های ساخت و تعمیر تجهیزات در نیروهای مسلح از آن زمان شکل گرفت و به مرور صنعتکاران و دانشمندان کشور هم به این واحدها وارد شدند و این روند تا امروز با توسعه و تعمیق ادامه یافته است؛ به صورتی که می‌توان مدعی بود در شرایطی که جمهوری اسلامی ایران قدرتمندترین نیروی مسلح منطقه و از نیروهای قدرتمند در تراز ۱۵ قدرت برتر نظامی جهان است، همه نیازهای دفاعی خویش را از داخل تأمین می‌کند. در سال «تولید؛ دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین» برای آشنایی بیشتر با توانمندی یکی از واحدهای مهم جهاد خودکفایی نیروهای مسلح این بار مهمان سردار سرتیپ پاسدار علی کوهستانی، رئیس سازمان جهاد خودکفایی نیروی زمینی سپاه شدیم. روی گشاده و نوع نگاه سردار کوهستانی در این چند مرتبه ارتباطی که داشتیم، نشان از تحول‌آفرینی وی در دوره مدیریتی‌اش داشت. در ادامه موجزی از این گفت‌وگوی مفصل را می‌خوانید.

علیرضا جلالیان

دبیر گروه سپاه

عکس: حامد گودرزی

سازمان جهاد خودکفایی نیروی زمینی سپاه قدمتی از دوران دفاع مقدس دارد و قبل از حضور چهار ساله من عزیزان بسیار خوبی در این سازمان مدیریت کردند که خدمات ارزشمندی هم به سپاه داشتند و انصافاً این خدمات شمر نمی‌شود. بنده هم از چهار سال پیش اینجا مأمور به انجام تکلیف پاسداری شده‌ام و قبل از آن هم در دفاع مقدس و هم در مسئولیت‌های عملیاتی حضور داشته‌ام. اما چون از دل مأموریت به اینجا آمدم، نیازها را خوب می‌شناختم.

با شناخت از نیاز عملیاتی کار را در جهاد خودکفایی شروع کردیم و بحمدالله خود خداوند باری تعالی به کار ما برکت داد. امروز برخی امکاناتی که در اختیار ماست و با همه نخبگان بسیجی و با انگیزه کشور اینجا مهیا شده، در کشور نظیر ندارد. نمونه‌اش کارگاه کامپوزیت ماست و شاید نتوان فعلاً درباره بخشی از این امکانات و توانایی سخن گفت.

ما به جز این مجموعه در تهران، مجموعه‌هایی در اصفهان و تبریز و شیراز و نقاط دیگر داریم، از سویی مراکز تحقیقاتی خود را به صورت منظم با رسته‌ها و ساختار نیروی زمینی در خود رده‌ها ایجاد کرده‌ایم تا پاسخگوی نیاز عملیاتی رده باشند و اعلام نیاز از طرف خود رده باشد و مراکز ما مسئله را حل کنند؛ یعنی در کنار فرماندهی موشکی، توپخانه، زرهی، ضد زره، بالگردی، ادوات، صابرین، جنگال، پدافند هوایی و... در کنار رده عملیاتی مرکز تحقیقات ما وجود دارد و این مراکز مأموریت دارند مسائل و نیازهای اعلامی رده متناظر خود را حل کنند.

اگر بخوایم همه مجموعه را معرفی کنیم، امکانش وجود ندارد. لذا برخی بخش‌ها را توضیح می‌دهم و پاسخگوی سؤالات شما هستم.

سازمان جهاد خودکفایی نیروی زمینی سپاه قدمتی از دوران دفاع مقدس دارد و قبل از حضور چهار ساله من عزیزان بسیار خوبی در این سازمان مدیریت کردند که خدمات ارزشمندی هم به سپاه داشتند و انصافاً این خدمات شمر نمی‌شود. بنده هم از چهار سال پیش اینجا مأمور به انجام تکلیف پاسداری شده‌ام و قبل از آن هم در دفاع مقدس و هم در مسئولیت‌های عملیاتی حضور داشته‌ام. اما چون از دل مأموریت به اینجا آمدم، نیازها را خوب می‌شناختم.

با شناخت از نیاز عملیاتی کار را در جهاد خودکفایی شروع کردیم و بحمدالله خود خداوند باری تعالی به کار ما برکت داد. امروز برخی امکاناتی که در اختیار ماست و با همه نخبگان بسیجی و با انگیزه کشور اینجا مهیا شده، در کشور نظیر ندارد. نمونه‌اش کارگاه کامپوزیت ماست و شاید نتوان فعلاً درباره بخشی از این امکانات و توانایی سخن گفت.

ما به جز این مجموعه در تهران، مجموعه‌هایی در اصفهان و تبریز و شیراز و نقاط دیگر داریم، از سویی مراکز تحقیقاتی خود را به صورت منظم با رسته‌ها و ساختار نیروی زمینی در خود رده‌ها ایجاد کرده‌ایم تا پاسخگوی نیاز عملیاتی رده باشند و اعلام نیاز از طرف خود رده باشد و مراکز ما مسئله را حل کنند؛ یعنی در کنار فرماندهی موشکی، توپخانه، زرهی، ضد زره، بالگردی، ادوات، صابرین، جنگال، پدافند هوایی و... در کنار رده عملیاتی مرکز تحقیقات ما وجود دارد و این مراکز مأموریت دارند مسائل و نیازهای اعلامی رده متناظر خود را حل کنند.

اگر بخوایم همه مجموعه را معرفی کنیم، امکانش وجود ندارد. لذا برخی بخش‌ها را توضیح می‌دهم و پاسخگوی سؤالات شما هستم.

به جز این مراکز تحقیقاتی که اشاره کردید سایر بخش‌های سازمان چگونه است؟ یعنی در خصوص جذب دانشمندان جوان، شرکت‌های دانش‌بنیان یا نخبگان دانشگاهی و سربازان نخبه هم فعالیت دارید؟

در این مسیر فقط با شرکت‌های دانش‌بنیان همکاری دارید؟

خیر، دایره همکاری ما گسترده است، از جهاد خودکفایی سایر نیروهای سپاه مانند هوافضا، دریایی، قدس و... بگیرد تا دانشگاه‌ها، معاونت علمی ریاست جمهوری، صنایع مختلف کشور، سایر سازمان‌های نیروهای مسلح و...

در جهاد خودکفایی کار تولید را هم انجام می‌دهید یا اینکه تولید را برون‌سپاری می‌کنید؟

به نوعی بسیاری از کارهای تحقیقاتی را هم

برون‌سپاری می‌کنیم، عرض کردم این عرصه بسیار گسترده‌ای است. ما موسسه شهید کریمی را داریم که در حوزه جنگ‌افزار و تجهیزات حوزه رزم زمینی فعالیت می‌کند. چون این موسسه ظرفیت بسیار بالایی دارد و باید برای زمان لازم سر پا باشد سفارشات را مثلاً برای خودروسازان و سایر صنایع غیر نظامی کشور هم داریم و انجام می‌دهیم. موسسه شهید زین‌الدین ما که در حوزه زرهی فعال است، علاوه بر تولید زره‌پوش‌های مورد نیاز ماشین‌آلات مهندسی، ژنراتور برق و حتی برخی قطعات با فناوری بالا صنایع نظامی و غیر نظامی را تولید می‌کند.

اما شرکت‌های دانش‌بنیان با مشکلاتی هم مشکلات مواجه هستند از جمله: ۱- نبود مکان، ۲- نبود زیرساخت، ۳- کمبود منابع مالی، ۴- نبود پشتیبانی حقوقی، ۵- نبود توانمندی در جذب مشتری و بهره‌بردار اما در کنار همه اینها، وقتی با دانشمندان و جوانان نخبه بسیجی در اصفهان در نمایشگاهی مواجه شدیم، متوجه شدیم که آنها برای انجام تحقیقات و اجرای پروژه‌های مورد نیاز ما مکانی ندارند با حمایت فرمانده محترم نیرو و پادگان امام حسین (ع) را که وسعت تقریباً ۵۰ هکتاری را دارد، به امر اختصاص دادیم که با نام مجتمع دانش‌بنیان امام حسین (ع) فعالیت خود را آغاز کرد. خروجی برخی از این شرکت‌های دانش‌بنیان در همین دوره کوتاه خودش را در حوزه‌های مختلفی نشان داد از جمله: ۱- حوزه محرومیت‌زدایی، ۲- بهداشت و درمان، ۳- تولید دستگاه ماسک‌زنی، ۴- تولید ضد عفونی‌کننده، ۵- برطرف کردن گلوگاه‌های پروژه‌های دفاعی.

نکته قابل توجه این است که پادگان امام حسین (ع) را با همت همین جوانان و نخبگان به یک پارک مجهز علم و فناوری تبدیل کردیم. جوانان با تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری خودشان آستین بالا زدند و کارگری کردند، بنایی و گچ کاری و رنگ زدن و برق‌کشی و... همه کارها را خودشان بسا انگیزه بالا انجام دادند و مجموعه تقریباً آماده شد. لذا یک مجموعه خوب و مجهز آنجا فراهم شده است. حتی آنجا را منحصر برای پروژه‌های خودمان نکردیم و گفتیم دانشگاه‌ها هم می‌توانند پروژه‌هایی را که زیرساخت آن در این مرکز فراهم است، آنجا انجام دهند. البته قصد داریم چنین پارک علم و فناوری را در تهران هم ایجاد کنیم. توافقاتی هم با معاونت علمی ریاست جمهوری و برخی از دانشگاه‌ها داریم.

به عنوان سؤال آخر که البته به سبب محدودیت فضای درج صحابه است، اگر نکته‌ای دارید بفرمایید.

من امروز به جرئت می‌گویم که دیگر امروز هیچ گلوگاهی نداریم، یعنی امروز توانمندی در کشور نه تنها در سپاه به اندازه‌ای است که نمی‌توانیم بگوییم ایده یا نیازی وجود دارد که ما نتوانیم انجام دهیم یا رفع نیاز کنیم. کشور ما مهد مواد اولیه و منابع و انرژی است، پر از دانشمندان نخبه و دارای زیرساخت‌های عظیم؛ در این میان اگر نتوانستیم در جایگاه قابل قبول متناسب با این داشته باشیم، علت اصلی نبود مدیر است. با مدیریت درست کار نشدنی در هیچ جایی وجود ندارد. ما در حوزه دفاعی ثابت کردیم در صنایع مختلف هم ثابت می‌کنیم. نکته تدبیر حضرت آقااست که با نامگذاری اسامی با عنوان تولید؛ دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین فصل برداشت از بذری را نوید می‌دهند که خودشان سال‌ها پیش آن را کاشته‌اند. ایشان اصلی‌ترین حامی دانش‌بنیان‌ها بودند.

وصال در حرم یار

منصوره خادودی

خبرنگار

«هر شهید کربلایی دارد که خاک آن کربلا تشنه خون اوست، و زمان انتظار می کشد تا پای آن شهید بدان کربلا رسد و آنگاه خون شهید جاذبه خاک را خواهد شکست و ظلمت را خواهد درید و معبری از نور خواهد گشود و روحش را از آن، به سفری خواهد برد که برای پیمودن آن هیچ راهی جز شهادت وجود ندارد...»

انگار آقا مرتضی (سید شهیدان اهل قلم) همین دیروز بعد از دیدن صحنه شهادت شهیدان اصلانی و دارایی در حرم مطهر رضوی چنین جمله‌ای در رئای مقتول و مقتل گفته است و چه زیبا تصویر شهادت خود او و این دو روحانی مجاهد تداعی کننده این مفهوم است که کربلای هر شهید انتظار لحظه موعود را می کشد و تشنه خون اوست.

تعبیری نشاید غلط

شاید تعبیر غلطی باشد در مورد یک شقی، اما آن ترویست تکفیری چه زیبا انتخابی داشت از میان آن خیل عظیم زائر و رفت سراغ این سه روحانی مجاهد که یکی جانباز و ایثارگر بود و بقیه طلبه های جهادی.

حجت الاسلام والمسلمین محمد انصاری، رزمنده و جانباز هفت سال دفاع مقدس، برادر دو شهید و جهادگر عرصه محرومیت‌زدایی در حاشیه شهر مشهد در کربلای صحن پیامبر اعظم (ص) آستان سلطان سریر ارتضا آسمانی شد.

هر چند قصد عاملان پشت پرده این جنایت ایجاد تفرقه و دشمنی میان ملت‌ها بود، اما تشییع باشکوه این شهید باطل‌السحر هر طراح‌ی در زمینه تفرقه و دشمنی بود.

دشمن چه می‌خواست، چه شد!

بعد از اینکه تعدادی از علمای مشهد مقدس دوستان افغانستانی ساکن مشهد را برای حضور در تشییع این شهید دعوت کردند، مسیر تشییع این شهید از میدان شهدا تا حرم منور رضوی پر شد از ملیت‌های افغانی، ایرانی، عراقی، پاکستانی، لبنانی و... شیعیان جای جای منطقه که برای زیارت امام زین‌العابدین در مشهدالرضا به سر می‌برند و همه تشییع‌کنندگان این شهید شدند تا نقطه‌ای که قرار بود از سوی دشمن، نقطه آغاز یک شکاف و تفرقه باشد، نقطه اتفاق، وحدت و همگرایی ملت‌ها شود. همه در کشاکش جریان تشییع شهید انصاری بودند که خبر شهادت دومین مصروپ حادثه، یعنی شهید محمدصادق دارایی هم رسید. از قضا اینجا هم ماجرا شبیه ماجرای کربلا بود. همسر و دختر روحانی جوان دهه هفتادی حادثه، یعنی شهید دارایی در مراسم تشییع پیکر شهید اصلانی خبر شهادت مرد خانه را می‌شنوند و اینجا باید فقط یک اشاره کرد: ماجرای دختر بچه سه ساله و پدری که شهید شد... و چه زیبا و هم‌زمان حزن‌انگیز است که هیچ صحنه‌ای چون روز تو نیست یا حسین و شاید همین برای آن بانوی جوان که خبر شهادت همسرش را می‌شنود یک تسلاست و چه زیبا این بانو پیام زینب‌گونه خود را در دیدار تولیت آستان قدس رضوی در منزلش بیان می‌کند. دو نکته مهم سخنان این بانوی داغ‌دیده یکی عشق به ولایت فقیه و شهادت و دیگری تداوم راه شهید از سوی پسرش بود که نشان از وجود یک تکیه‌گاه داشت؛ یعنی این شیر زن به کجا تکیه زده که چنین رجز می‌خواند؟ خب معلوم است او توسل کرده به بانویی که مادرش سیده‌النساء عالمین است، به حضرت زینب‌کبری (س).

خانواده آشنا برای بنیاد شهید

درباره شهید اصلانی از زاویه دیگری هم باید به این شهید نگاه کرد. شهید اصلانی یا به عبارتی شهیدان اصلانی نام آشنایی برای کارکنان و مسئولان بنیاد شهید مشهد بود. چه سری است در اینکه یک خانواده باید همه علی‌اکبرهایش در صف فداییان اسلام باشند؟ این نیست جز اثر نطفه و لقمه‌ای حلال و پاک و مطهر.

پاک باخته ولایت

پسر و همسر شهید چه زیبا در وصف پدر و همسر شهیدشان گفتند که شهید اصلانی عاشق و فدایی آقا (امام‌خامنه‌ای) بود و همواره مرد میدان جهاد محرومیت‌زدایی و گره‌گشایی.

باز هم تقابل عقل معاش با عقل معاد

روحانی جهادی شهید محمدصادق دارایی که متولد سال ۱۳۷۵ است، فرد فعال در امر محرومیت‌زدایی و کمک به مناطق محروم و کمتر برخوردار حاشیه مشهد بود. آنچه در مورد این روحانی جهادی باید گفت، فعالیت‌های اقتصادی وی و انجام طرح‌های نوینی بوده که همگی در راستای کمک به محرومان انجام شده است. وقتی ماجرای برخی از اقدامات وی را در راستای

تأمین معیشت مردم فقیر و محروم می‌شنویم، شاید تداعی یک متن دیگر از سید شهیدان اهل قلم در ذهن داشته باشیم که ماجرای تقابل عقل معاش و عقل معاد را گوشزد می‌کند. شهید دارایی دو فرزند یکی دختر و دیگری پسر دارد. او در ۱۸ سالگی برای فعالیت‌های جهادی به سرخس می‌رود و از ۲۰ سالگی دوباره این فعالیت‌ها را در مشهد پیگیری می‌کند. امام جماعت مسجد و مدیر خیریه می‌شود و اگر گذری به محله مسجد و خیریه بزنی، حزن و اندوه اهالی خود خیر از کم و کیف فعالیت‌های او می‌دهد. او طرح‌های اقتصادی خوبی را برای تأمین معاش محرومان در محل اجرا می‌کند.

زیارت امام پیش و پس از شهادت

توفیق شهادت با زبان روزه و آن هم بعد از زیارت امام (رضاع) و در حرم ایشان مرا یاد آن حدیث انداخت که حضرت در سه جا در سكرات موت و در قیامت می‌آید و زائرش را کمک می‌کند؛ اما قصه شهید اصلانی ویژه است. شاید همه اموات مؤمنان در لحظه بعد از مرگ توفیق زیارت امامان معصوم را پیداکنند، اما تفاوت شهدای زیارت امامان معصوم (ع) در لحظات قبل از شهادت است و چه

شوربخانه که تصاویر دوربین‌های ما، امام‌رضا(ع) را در آن حالتی که شهید اصلانی سر بر دامن ایشان در حال جان دادن و شهادت بود نمی‌توانست نشان دهد. آری اگر آن چشم برزخی ما باز بود، این صحنه را به طور حتم می‌دیدیم، البته ما عاجز از درک واقعیت این صحنه‌ها هستیم، چه بسیار شهیدانی که در وصف‌شان شنیدیم با سلام به حضرات معصومین (علیهم‌السلام) صحنه دنیا را ترک کردند. شهید دارایی هم اگر چه مدتی بعد در بستر بیماری در بیمارستان به خیل شهدا پیوندد، اما او هم انگار بی‌نیصیب از آغوش محبت امام نبود، و چه زیبا توفیقی داشت که شب جمعه شهید شد و تشییع‌کنندگانش نمازگزار نماز جمعه حرم بودند. یکی از آشنایان شهید اصلانی می‌گوید: بعد از جنگ، صادقانه و مخلصانه فعالیت‌های جهادی و تبلیغی در حاشیه شهر مشهد را شروع کرد، خوب یادم هست که ایام نوروز تمام تلاشش را برای اسکان رایگان زائران آقا امام (رضاع) در مساجد انجام داد...

اهل اطعام و اکرام

وقتی خبر شهادت شهید اصلانی به محل زندگی‌اش می‌رسد، همه را محزون می‌کند و محل سراپا عزادار می‌شود، همسایه‌هایش می‌گویند شب شهادتش سفره افطاری برای نیازمندان و از کار افتاده‌ها... پهن کرده بود و همسرش با شور و اشتیاق در حال تدارک افطار بود که خبر شهادت را به او رساندند....

اهل پرداختن به حاشیه

حجت الاسلام مهدی امجدی‌زاده، امام جمعه رضویه مشهد می‌گوید: «حاج آقا اصلانی از سال‌ها قبل همکار ما بودند و به‌عنوان رئیس امور مساجد در حاشیه شهر به‌ویژه در مناطق طرق، سیدی، رضویه، شهرک شهید رجایی و باهنر فعالیت‌های گسترده‌ای در حوزه محرومیت‌زدایی انجام دادند.»

وی افزود: «در خصوص ویژگی‌های اخلاقی و انسانی ایشان هم باید بگویم که حجت‌الاسلام اصلانی یک روحانی مخلص و جهادی بودند که سال‌ها با تمرکز در منطقه سیدی دستگیر نیازمندان بودند و خودشان مسجد صاحب‌الزمان (عج) را حدود ۲۰ سال پیش با کمک خیرین تأسیس کردند و این مسجد مقر هماهنگی‌های جهادی در استفاده از ظرفیت‌های اجتماعی و فعالیت‌های تبلیغی بود و ایشان امام جماعت مسجد صاحب‌الزمان بودند و مسئولیت تمامی مساجد این پهنه را به‌عهده داشتند و علاوه بر این ایشان رئیس مرکز نیکوکاری منتظران ظهور و مسئول پهنه سیدی هم بودند.»

شهادت بین قرار زیارت و مجاهدت

راستی هر چند سخن درباره سیره این شهیدان زیاد است، اما ذکر این نکته خالی از لطف نیست که شهیدان اصلانی و دارایی قرار بود بعد از زیارت حضرت (رضاع) راهی جلسه گروه‌های جهادی در رابطه با موضوع محرومیت‌زدایی و کمک به محرومان و مناطق محروم حاشیه مشهد شوند که در مسیر این هجرت و مجاهدت تا تیغ اشقیا به شهادت رسیدند. نمی‌دانم در آن آخرین زیارت حاجتشان چه بود، اما به‌طور حتم دعای طلب شهادت زم‌زمه زبانشان بود و در آن ساعت موعود، اجر سال‌ها مجاهدت را جایی به او آن‌ها دادند که شاید در مخیله هیچ یک از ما نمی‌گنجید. از شهید اصلانی نیز دو فرزند به یادگار مانده که پسر ایشان از طلاب حوزه علمیه مشهد بود و دخترشان نیز هشت سال بیشتر ندارد.

روی خط

سپاه الکوی افزایش جمعیت باشد

۰۹۱۴۰۰۰۸۹۶۱ / سلام، حلول ماه مبارک رمضان؛ بهار قرآن، ماه عبادت‌های عاشقانه، نیایش‌های عارفانه و بندگی خالصانه مبارک باد. دعاگوی تان هستیم و ملتسم دعا.

۰۹۱۳۰۰۰۵۸۱۲ / تنها راه قابل توجه برای رسیدن به اهداف جمعیتی کشور سیاست‌های حمایتی گسترده از ازدواج در آغاز جوانی و فرزندآوری سه تا به بالا و... است که از عهده سپاه به تنهایی بر نمی‌آید، اما فرماندهان سپاه می‌توانند برای دولت الگوساز باشند.

۰۹۱۲۰۰۰۹۱۲۲ / با سلام، هفته پیش با یکی از مستندسازان انقلابی کشور صحبت می‌کردم. می‌گفت ما سال‌هاست که در جبهه جهاد تبیین داریم کار می‌کنیم چرا سپاه به حوزه تولید مستندهای تبیینی وارد نشده است؟ برای من هم این سؤال در ذهن ایجاد شد. انقلاب اسلامی سراسر سوژه‌های ناب برای تبیین شدن با تولید مستند دارد.

۰۹۱۵۰۰۰۵۴۸۷ / حادثه تروریستی تأسفبار در صحن پیامبر اعظم حرم رضوی هر ابعادی داشته باشد، مسئله این است که باید از تشکیل هسته‌ها و اسکان افراد وابسته به جریان تکفیری در کشور با همکاری خیل عظیمی از برادر افغان اعم از عزیزان تیپ فاطمیون و سایر برادران افغانستانی جلوگیری کرد.

۰۹۱۸۰۰۰۲۴۷۱ / لطفاً با توجه به نامگذاری امسال از مجموعه‌های علمی و دانشی سپاه مطالبه‌گر تولید دانش‌بنیان باشید و با رعایت اصول حفاظتی گزارش دقیقی از اقدامات‌شان چاپ کنید.

۰۹۲۱۰۰۰۵۶۳۰ / از اینکه مشکلات مهم معیشتی پاسداران مثل مسکن و کمبود حقوق را چاپ می‌کنید، تشکر می‌کنم. وقتی پیامک‌های این ستون را به برخی دوستان و اقوام نشان دادم، تازه توانستم به آنها بقبولانم که پاسدارها حقوق‌شان از عمده دیگر حقوق‌بگیران کشور کمتر است و اکثر مشکل معیشتی دارند، اما چون به انقلاب تمهید دارند، گله نمی‌کنند.

۳۳۰۰۰۹۹۰۰۳۳ سامانه پیامکی هفته‌نامه صبح صادق

خبر

۳۱ فروردین پایان اعتبار سهمیه یکسان‌سازی ۱۴۰۰

سهمیه شارژ یارانه غذایی کارت یکسان‌سازی ۱۴۰۰ تا پایان فروردین ماه امسال اعتبار خواهد داشت.

به گزارش صبح صادق، به نقل از منابع رسمی در مرکز خدمات کارکنان سپاه و معاونت نیروی انسانی سپاه، سهمیه باقی مانده کارت‌های یکسان‌سازی مربوط به خدمات رستوران‌های ملکی و طرف قرارداد مرکز خدمات کارکنان سپاه از سال ۱۴۰۰ تا ۳۱ فروردین ماه سال ۱۴۰۱ اعتبار خواهد داشت که با توجه به ماه مبارک رمضان به صورت وعده افطار یا شام قابل استفاده خواهد بود. همچنین شارژ سهمیه سه ماهه اول سال ۱۴۰۱ یارانه غذایی کارت یکسان‌سازی (رستوران‌ها) و شارژ استفاده از مراکز اقامتی کارت یکسان‌سازی سال ۱۴۰۱ اول اردیبهشت ماه انجام خواهد شد. بنابر اطلاعات غیر رسمی مبلغ سهمیه شارژ رستوران‌ها برای هر نفر سهمیه در سال ۱۴۰۱ با کمی افزایش انجام خواهد شد که اطلاعات دقیق‌تر این موضوع پس از تصویب و ابلاغ، اطلاع‌رسانی خواهد شد.

صداق

هفته نامه
سیاسی، فرهنگی و اجتماعی
صاحب امتیاز
معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه
مدیر مسئول: عبدالله جوانی
سرمدیر: علی حیدری

شورای سیاست گذاری:
علی قاسمی، سیامک باقری، سعیداللزاعی،
عزیز غضنفری، فرهاد مهنوی، مهدی سعیدی،
فتح‌الدین پریشان، احد کریم‌خانی، حسین عبداللهی فر
دبیر تحریریه: سید فخرالدین موسوی
مدیر فنی: محمد صالح نادری
نگارش و ویرایش: محبوبه حاجی آقایی
صفحه‌آرایی: علی اکبر هدایتی
عکاس: حامد گودرزی
ناظر چاپ: سعید قاسمی
چاپ: مرکز چاپ سپاه: (۰۲۱) ۳۸۵۲۲۴۴۶
تلفن: (۰۲۱) ۷۷۴۶۰۱۰۰ و (۰۲۱) ۷۷۴۶۰۱۰۰
ssweekly.ir
@ssweekly
info@ssweekly.ir
نمابر: ۷۷۴۸۸۴۲۶
سامانه پیامک: ۳۰۰۹۹۰۰۳۳
شماره ۱۰۴۲ | دوشنبه ۲۲ فروردین ۱۴۰۱

کتابخانه سبز

جان تو، جان دخترم زهرا به مناسبت رحلت حضرت خدیجه(س)

حتم دارم که رفتنی هستم
به خدا می سپارم آقا
خواهش مادرانه‌ای دارم
جان تو، جان دخترم زهرا
حسرت دیدن عروسی او
به دلم مانده، چاره‌ای هم نیست
در شب خواستگاری دختر
غم بی مادری، غمی کم نیست
مادر ما حق بده که بی‌تایم
چشم‌هایم به اشک ناچار است
نیستم پیش او زمانی که
بین دیوار و در گرفتار است
دختر پایه ماوی مادر
دردهایی نگفتنی دارد
کاش بودم، شنیده‌ام با او
در و همسایه دشمنی دارد
گریه‌هایم هنوز زیاد هست
وقتی از آن چهل نفر گفتم
جان سپردم ز درد، وقتی از
لگدی بی خبر به در گفتم...

وحید قاسمی

صبحانه

بزرگ‌ترین هنرمند

خوب بودن و خوب ماندن در میان افراد صالح و نیکوکار، کاری تحسین برانگیز نیست، هنر آن است که در میان جمعی ناامید، همچنان امیدوار؛ در میان ناهلان، معتقد و محکم و در میان بی‌خردان، عاقل ماند و تلاش کرد. هنرمند واقعی کسی است که در مقابل نامالایمات روزگار همچنان بایستد و از ایستادگی به ستوه نیاید.

صادقانه

آفت ایمان

امام حسن(ع) فرمودند: هلاکت و نابودی دین و ایمان هر شخص در سه چیز است: تکبر، حرص و حسد. تکبر سبب نابودی دین و ایمان شخص است و به وسیله تکبر شیطان، با آن همه عبادت ملعون شد. حرص و طمع، دشمن شخصیت انسان است، همان طوری که حضرت آدم(علیه‌السلام) به وسیله آن از بهشت خارج شد. حسد سبب همه خلاف‌ها و زشتی‌هاست و به همان جهت قابیل برادر خود هابیل را به قتل رساند.
اعیان شیعیه، ج ۱، ص ۵۵۷

تلخند

بدون شرح!

داستان

استجابات

تمام شده بود و هنوز بحث‌های دیشب فکرس را مشغول کرده بود. نفس عمیقی کشید، چشم‌هایش را بست و آرام زمزمه کرد: «آقا نکنه روسیاه بشم؟ اگه لیاقتشم ندارم، خودت به آبروی علی اکبر، آبرومو بخر و روسفیدم کن! من می‌خوام سرباز شما بمونم، خودت قبولم کن!»

قطره اشکی را که از گوشه چشمش سرازیر شده بود، پاک کرد و لباس‌هایش را پوشید. قرار بود با دو تا از رفقایش برای برنامه‌های جلسات و کارهای افطار شب‌های ماه رمضان، جلسه داشته باشند و چند دقیقه‌ای هم زیارت کنند و از امام هشتم مدد بگیرند. بسم‌الله گفت و پا را طوری از خانه بیرون گذاشت که انگار پا به میدان رزم گذاشته بود.

خبر ناگهانی و غیرقابل باور بود: «در حرکتی ترویرستی جوان تکفیری سه روحانی را در حرم امام رضا(ع) مورد اصابت ضربات چاقو قرار داد...»

شیخ محمد دعا کرده بود و مولایش استجاب!

مهمی نیست؟ خیلیا بی‌خیال شدن، درسته! اما همین سفره افطار، همین کلاس، درست کردن راه و کوچه و مدرسه، کار کمی؟ به نظرم الان همین روشنگری و کلاسای توجیهی، بزرگ‌ترین وسخت‌ترین کاره...» مرد جوان صحبت حاجی را قطع کرد.

من منکر ارزش کارای جهادی نیستم، اما کدوم ما حاضریم تو میدون مثل امام حسین(ع) که فقط ادعاشو داریم خون بدیم؟ هیچ کدوم! آخه این کلاسای و افطار و جلسات و اردوها، برای دشمن اصلاً مهم نیست...!

حاجی ختم جلسه را اعلام کرد و دست جوان را گرفت و با هم همراه شدند.

بیین احمد، ما الانم تو میدون جنگیم بابا! دشمن همه‌جا هست، الان وظیفه من و تو دفاع به وسیله همین جلسات، جنگ امروز این شکلیه پسرا! اون کسی هم که از امام حسین دم می‌زنه، اگر واقعاً امام حسینی باشه، آقا خودش به موقع گلچینش می‌کنه...! تو محکم باش! نذار عقیده‌هاست سست بشه!

حالا جزء قرآن روز سوم حاجی اصلانی

نفیسه محمدی

دبیر گروه جوان

نماز را که تمام کرد، قرآن را برداشت و جزء سوم را شروع کرد. مدام در ذهنش حرف‌های جلسه شب پیش را مرور می‌کرد. جلسه از برنامه‌ریزی برای مسائل تبلیغی به سیاست و دین و تقوا و تغییر آمال و آرزوهای مردم بود. یکی از بچه‌های جهادی با ناراحتی گفت: «به نظر من همه تغییر کردن! شما خودت چقدر به اعتقادات ده سال پیش پایبندی حاجی؟ درسته همه ما می‌گیم اگر روز عاشورا بودیم، توی سپاه امام می‌موندم، اما پاش برسه هیچ کدوم پایه نیستیم، از همه چی می‌ترسیم، از زندگی، مال، آرزو؛ از اینکه از دست بدیم، می‌ترسیم... راحت طلب شدیم، شمام می‌ترسی حاجی، وگرنه...!» حاج محمد همانطور که لبخند می‌زد، از جا بلند شد و گفت: «الان شما به خیالت همین بچه‌ها که کار جهادی می‌کنن، راحت طلبن؟ این همه بدو بدو بدون چشمداشت، کار

کشکیات

درشکه و تیا کم از سمنند مباد!

«تنت به ناز طیبیان نیاز مند مباد»
فشار خون تو در بند آب قند مباد

گذشت پیک ششم، و شدت مدرسه‌ها
خدا کند پیک بعدی به این روند مباد

کنون که قرع مائین به نامت افتاده
بدان درشکه و تیا کم از سمنند مباد

اگر چه قیمت کالا کشیده سر به فلک
مگس به جیب خالی آن مرد دردمند مباد

به قول خواجه شیراز زنده ایم به عشق
کجاست صحبت خواجه که در پسند مباد؟

رسید مژده نوز و سال هم نو شد
دعا کنیم که این سال در گزند مباد

رسید قرن جدید و همه دوقرنه شدیم!
خدا کند کسی عمرش چنین بلند مباد

قلم به دست گرفتم پر از نصیحت و نقد
بخوان که بهتر از این شعر هیچ پند مباد...

علی عرفانی (شاعر باشی)

راه نرفته

فرزندان صبور

زهرا سلطانی نژاد

مشاور خانواده

صبر در زندگی از نکات مهم و ویژه است که نیاز است تا هر کس آن را در زندگی فرا گیرد و در عرصه‌های مهم و مختلف به کار بندد، با وجود ذاتی بودن صبوری در اشخاص می‌شود آن را آموزش داد، به این معنا که حتی افراد کم تحمل بسا یاد گرفتن و تمرین‌های مخصوصی می‌توانند از گرداب کم‌طوقی فرار کرده و به انسانی‌ی صورت تبدیل شوند؛ اما این آموزش لازم است از کودکی شکل بگیرد. برای اینکه به کودکان مان صبر و بردباری را آموزش بدهیم، لازم است خودمان نیز صبور باشیم. کودکان رفتار و کردار ما را کاملاً حس می‌کنند و خواه ناخواه آن را الگوی خود قرار می‌دهند. آموزش صبر در ماه مبارک رمضان برای کودکان یکی از لذت‌بخش‌ترین و زیباترین تجربه‌هاست. از ابراز اعتراض‌های علنی و برخورد منفی با کودک خودداری کنید. برای نمونه، وقتی با شما حرف می‌زند، از او با عجله و مداوم توضیح نخواهید. گفتن کلماتی، مانند «خوب، زودباش، بعدش چی شد؟» او را مضطرب و کم‌حوصله می‌کند. گام به گام شروع کنید. بعد از دو سالگی، وقتی کودک‌تان درخواستی از شما دارد، در پاسخ به درخواست‌هایش کمی تأمل کنید. گام به گام از ۲۰ ثانیه شروع و کم‌کم زمانش را اضافه کنید، تا درخواست‌های کودک به تعویق بیفتد و صبوری را تمرین کند، اما نباید ایسن تعویق موجب لجبازی و عصبانیت او را فراهم کند. در انجام کارهایی که برای کودک مشخص کردید، مانند «تمیز کردن اتاق» یا «جمع کردن اسباب بازی‌ها» صبور باشید و مداخله نکنید. انتظار را شیرین کنید. در زمان‌هایی مثل انتظار در مطب دکتر یا... برای کودک سرگرمی‌هایی مانند کتاب و جورچین برید و مشغولش کنید. به قول‌هایی که در صورت صبوری کودک به او می‌دهید، عمل کنید تا نسبت به حرف‌های شما بی‌اعتماد نشود. او را در هر صورت تکریم کنید و از محبت و در آغوش کشیدنش غافل نشوید.

سلامت

چگونه افطار کنیم؟

زهرا وحیدی نیا

کارشناس علوم تغذیه

در روزهای ماه مبارک رمضان، سؤال بیشتر روزهداران این است که چگونه افطار کنیم؟ برای پاسخ به این پرسش باید گفت، ابتدا با جای، آب جوش یا شیر گرم و خرما یا کشمش روزه خود را باز کنید و سپس یکی از غذاهای زیر پیشنهاد می‌شود: نان و پنیر و سبزی (استفاده از مغزها مانند گردو، پسته و... نیز مناسب است)، شامی، انواع کوکو، فرنی یا شیربرنج و...

شام: در وعده شام از مصرف غذای سنگین خودداری کرده و با فاصله دو ساعت پس از افطار میل شود. غذاهای زیر برای وعده شام پیشنهاد می‌شود: سوپ، آش سبک، حلیم، خوراک لوبیا، عدسی، خوراک سبزیجات با کمی نان (بهتر است از نان‌های سبوس دار مانند سنگک استفاده کنید) به همراه ماست و خیار یا دوغ و سبزی خوردن یا سالاد. بلافاصله بعد از شام از مصرف جای خودداری کنید؛ چون جذب آهن را کاهش می‌دهد. بهتر است به عنوان دسر بعد از شام از میوه‌ها به ویژه مرکبات که حاوی مقادیر بالای ویتامین C هستند، استفاده کنید؛ زیرا جذب آهن در بدن را افزایش می‌دهد و در متابولیسم طبیعی بدن و تولید برخی از هورمون‌ها نقش ویژه‌ای دارد. تا پایان شب و هنگام خواب از میوه‌ها، چای کم‌رنگ و سایر مایعات به ویژه آب استفاده کنید. مصرف زیاد آب یا آب میوه در صورت امکان در فاصله بین افطار و زمان خواب سبب تأمین آب مورد نیاز بدن می‌شود. آش رشته غلیظ همراه با پیازداغ و حاوی روغن زیادی است و به وفور در افطار مصرف می‌شود، غذای مناسبی برای افطار نیست؛ زیرا موجب سوءهاضمه و اختلالات گوارشی دیگر می‌شود. به جای آن بهتر است از آش رشته رقیق و کم روغن در وعده افطار استفاده شود.

حسن ختام

اولین دعای ما شماید

حسن نوروزی

نویسنده

اول دعای افطار و سحرگاه ما شماید. وقتی خواسته‌ها و آرزوهای ما قطار می‌شوند، تاج زیبای خواسته‌های ما تعجیل در فرج شمامست. ما با همه کاستی‌ها و شلختگی‌ها و کم‌بودن‌ها شمارا می‌خواهیم. می‌دانم شما را خواستن زبان پاک، دل صاف، اندیشه زلال می‌خواهد، اما شما بی‌آقایی کن و ما را با این کم بودن مان بخر. ما قد دعای مان کوتاه است، به آن بالاها نمی‌رسد، شما بی‌بزرگی کن و دعای مان را بالا ببر. آقاجان، شما که نباشید شب و روزمان روی ریل بی‌حسابی می‌گذرد. می‌گویم بی‌حسابی، چون وقتی شما نباشید چه کسی می‌خواهد غلط‌مان را بگیرد، چه کسی می‌خواهد اشتباهات‌مان را سد کند، چه کسی می‌خواهد به ما نشان دهد که کجای این گردونه معرفت و معنویت هستیم؟ هیچ‌کس! مولای ما، حرف آخر ما این است می‌دانم که طرف ما کم است. تنور دل‌مان به خاطر سیاهی‌ها خاموش است. مشک چشم‌مان از قیل قسوات‌ها بی‌آب است؛ اما شما بیبا، شما آقایی، شما بزرگی، شما ما را ببخش و بیبا.